

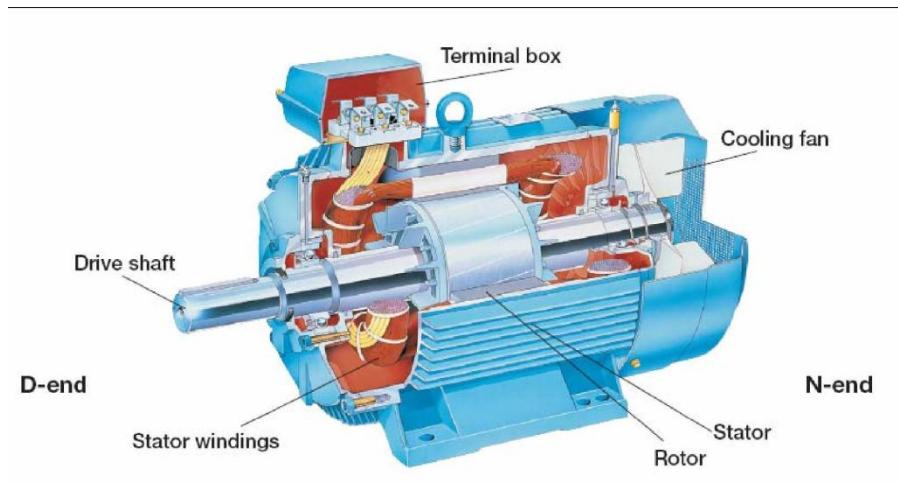
درباره موتورها

الکتروموتورها در اشکال مختلفی همچون تکفاز، سه فاز، ترمزدار، سنکرون، آسنکرون، موتورهای دو دور، موتورهای سه دور و... با مشخصات متفاوت در دسترس می باشند.

برای هر نوع موتور، امکان نصب در حالتی متفاوت وجود دارد از جمله نصب بر روی پایه، نصب بر روی فلنج و یا هر دو.

روشهای خنک کردن موتور هم متنوع می باشد، از خنک کردن توسط پروانه انتهای موتور تا روش‌های پیچیده مدار بسته آب خنک.

برای اطمینان از طول عمر موتور لازم است آنرا تحت شرایط صحیح و مناسب محیطی، مورد استفاده قرار داد . دو عدد IP درج شده بر روی پلاک موتور نشان دهنده درجه حفاظت موتور است؛ عدد اول درجه حفاظت در مقابل نفوذ مستقیم جامدات و عدد دوم درجه حفاظت در مقابل نفوذ آب را نشان می دهد. حرف D نشان دهنده انتهای غیر محرک موتور و حرف N . نشان دهنده انتهای محرک موتور می باشد توجه: در این جزو، توجه اصلی بر الکتروموتورهای آسنکرون است.

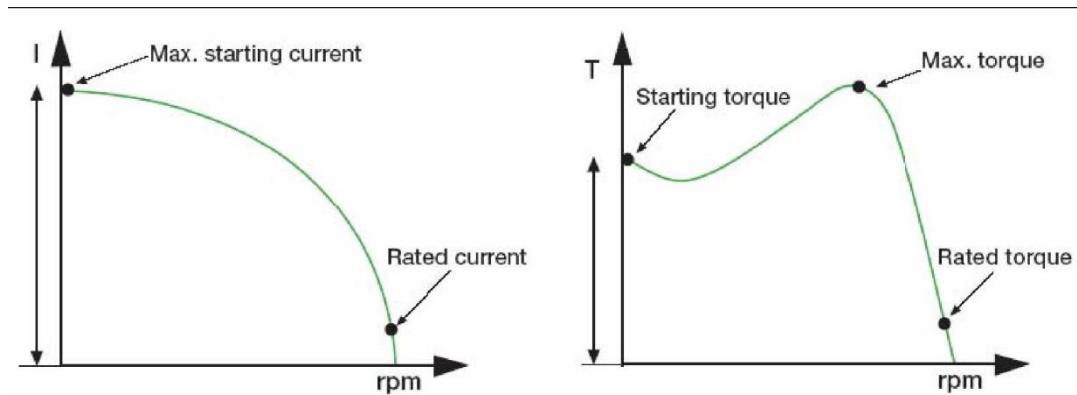

موتورهای قفس سنجابی

در این کتابچه ، کانون توجه بر موتورهای قفس سنجابی است که بیشترین تولید و فروش در بین الکتروموتورها را داراست. این نوع موتور نسبتاً ارزان قیمت بوده و هزینه نگهداری آن هم اندک است . البته الکتروموتورهای موجود در بازار از بازده، قیمت و کیفیت متفاوتی برخوردارند . بازده بالا باعث کاهش مصرف انرژی در مدت زمان معمول عمر الکتروموتور می گردد. سطح پایین آلدگی صوتی و قابلیت تحمل محیطهای نامناسب نیز از جمله پارامترهای مورد توجه می باشد.

نوع طراحی روتور، باعث ایجاد تغییرات شدید در جریان راه اندازی و گشتاور خروجی می گردد. باشد استفاده از سافت (DOL) در هنگامی که الکتروموتور دارای گشتاور راه اندازی بالایی در حالت راه اندازی مستقیم استارت، بهتر است. در هنگام راه اندازی یک الکتروموتور با گشتاور راه اندازی بالا، توسط سافت استارت، مقدار کاهش جریان راه اندازی در مقایسه با الکتروموتوری که گشتاور راه اندازی کمتری دارد، به نحو چشمگیری بیشتر است.

تعداد قطب‌های موtor نیز مشخصات فنی را تحت تأثیر قرار می دهد . یک موتور دو قطبی دارای گشتاور راه اندازی کمتری نسبت به یک موتور چهار قطبی است.

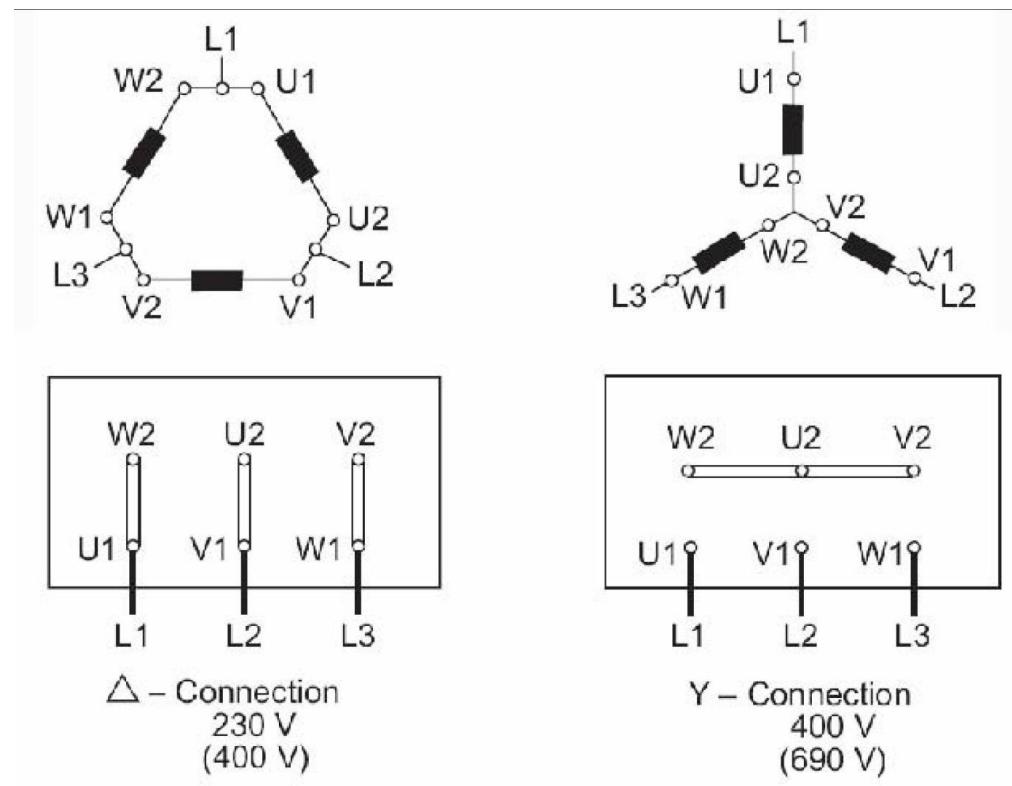

Current diagram for typical squirrel cage motor
Torque diagram for a typical squirrel cage motor

منحنی های فوق، نشان دهنده گشتاور و جریان یک موتور قفس سنجابی معمولی نسبت به دور خروجی می باشد.

ولتاژ

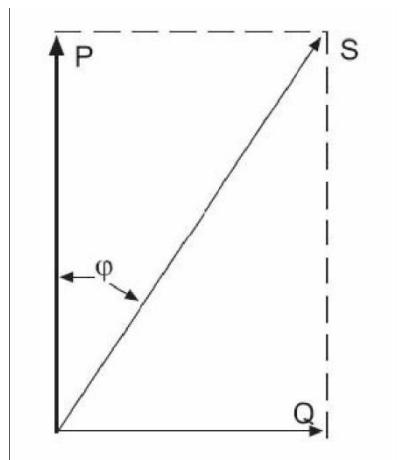
موتورهای سه فاز تک سرعته را معمولاً می‌توان به دو سطح ولتاژ متفاوت متصل نمود . سه سیم پیچ استاتور به صورت (Y) ستاره و یا مثلث (D) بسته می‌شود سیم پیچها را نیز می‌توان بصورت سری یا موازی متصل نمود . (Y و یا YY) اگر بر روی پلاک الکتروموتور هم ولتاژ ستاره و هم مثلث، ذکر شده باشد، می‌توان هر دو ولتاژ 220 و 380 را به موتور متصل نمود . (اولی به حالت مثلث و دومی به حالت ستاره) این دو حالت را در شکل زیر مشاهده می‌کنید.

توان ضریب

موتور همیشه توان اکتیو مصرفی را به کار مکانیکی تبدیل میکند. توان راکتیو نیز برای ایجاد میدان مغناطیسی مورد نیاز است اما هیچ گونه کار مکانیکی انجام نمیدهد. در شکل زیر توانهای اکتیو و راکتیو با حروف P و Q نشان داده شده که به همراه هم توان حقیقی (S) را ایجاد میکنند. نسبت بین توان اکتیو (KW) و توان حقیقی ($KVAR$) را ضریب توان نامیده اند و آنرا با $\cos \Phi$ نمایش می دهند.

مقدار معمول آن در هنگام کار بین 0.7 تا 0.9 است که در موتورهای کوچک کمتر و در موتورهای بزرگ، بیشتر است.

سرعت

سرعت در یک موتور AC به دو چیز بستگی دارد: تعداد قطبها سیم پیچ استاتور و فرکانس برق متصل به آن.

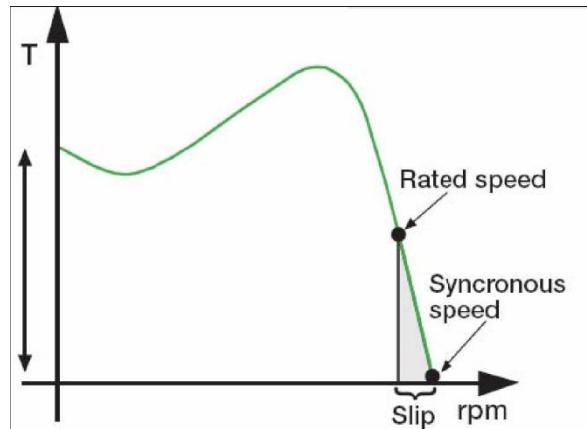
در فرکانس 50 هرتز، سرعت چرخش موتور برابر است با نسبت عدد ثابت 6000 بخش بر تعداد قطبها.
در فرکانس 60 هرتز، عدد ثابت برابر با 7200 است.

برای محاسبه سرعت موتور می توان از رابطه زیر استفاده کرد:

$$N = (2.f.60) / P$$

که در آن N نشانگر سرعت، f علامت فرکانس و P بیان کننده تعداد قطبها می باشد . سرعت محاسبه شده از طریق رابطه فوق، سرعت سنکرون موتور است و سرعت یک موتور قفس سنجابی و یا رینگ لغزشی) (Slip Ring هرگز به آن نمی رسد . در حالت بدون بار، سرعت به حدود سرعت سنکرون خواهد رسید ولی با افزایش بار از آن فاصله خواهد گرفت.

اختلاف بین سرعت سنکرون و سرعت واقعی (سرعت نامی) را لغزش نامیده اند و مقدار آن از طریق رابطه زیر محاسبه می گردد:

$$s = (n_1 - n) / n_1$$

که در آن s مقدار لغزش عددی (1% تا 3%) سرعت سنکرون n_1 و سرعت نامی n می باشد ،

گشتاور

گشتاور راه اندازی یک الکتروموتور بستگی مستقیم به اندازه آن دارد . گشتاور راه اندازی یک موتور کوچک (با توان کمتر از 30 کیلووات) معمولاً بین 2/5 تا 3 برابر گشتاور نامی آن است، در حالی که در موتورهای سایز متوسط (تا حدود 250 کیلووات) این مقدار بین 2 تا 2/5 می باشد . موتورهای بزرگ، گشتاور راه اندازی کوچکی، حتی کمتر از گشتاور نامی راه اندازی کرد دارند . چنین موتورهایی را بعضاً نمی توان در بار کامل به صورت مستقیم (D.O.L) می باشد.

گشتاور نامی یک موتور را می توان از رابطه زیر بدست آورد:

$$M_r = (9550 \cdot P_r) / n_r$$

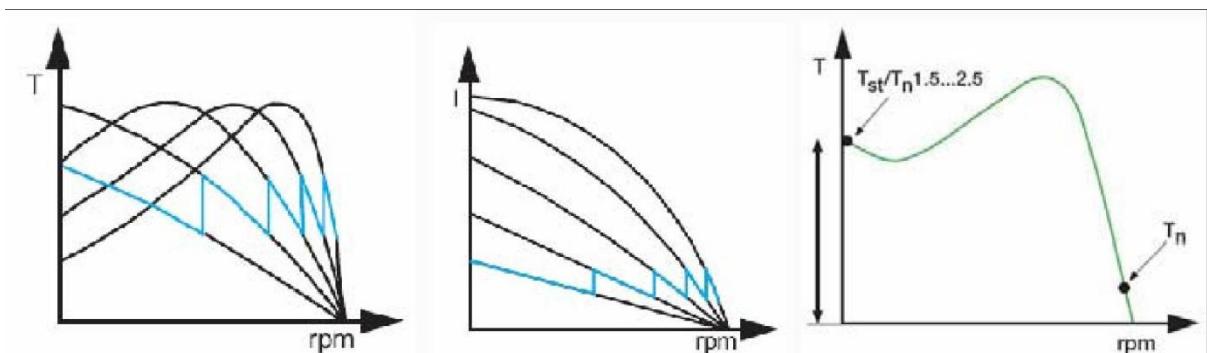
که گشتاور نامی (M_r) توان نامی موتور (P_r) و دور نامی موتور (n_r) (rpm) .

موتورهای رینگ لغزان (Slip Ring)

در برخی از کاربردها، بعلت جریان شدید راه اندازی نمی توان موتور را بصورت مستقیم استارت نمود؛ همچنین بعلت افت می گشتاور نمی توان موتور را بصورت ستاره - مثلث راه اندازی کرد . در چنین مواردی از موتورهای SlipRing استفاده شود . موتور با تغییر مقاومت استاتور راه اندازی شده و پس از دور گرفتن، مقاومت اندک کاهش یافته تا موتور به دور نامی برسد و پس از آن مقاومت رотор صفر شده و همانند یک موتور قفس سنجابی استاندارد به چرخش ادامه خواهد داد.

برتری یک موتور SlipRing این است که با وجود کاهش جریان راه اندازی، امکان تنظیم گشتاور راه اندازی تا مقدار مراکزیم وجود دارد . عموماً در چنین مواردی، در صورت استفاده از سافت استارتر، بایستی موتور نیز با موتور بزرگتری جایگزین گردد.

در شکل زیر منحنی گشتاور و جریان یک موتور قفس سنجابی را ملاحظه SlipRing می کنید

روشهای مختلف راه اندازی راه اندازی مستقیم D.O.L.

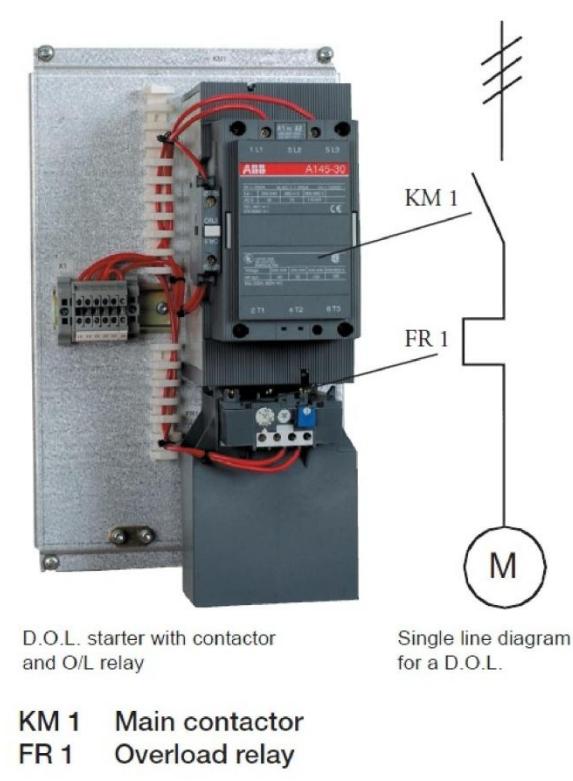
این روش تا کنون مرسوم ترین روش راه اندازی الکتروموتورها بوده است . تجهیزات راه اندازی شامل یک کن tactور و یک رله حرارتی و یا الکترونیکی می باشد . اشکال این روش، عبور بیشترین جریان ممکن در هنگام راه اندازی می باشد . مقدار نرمال جریان راه اندازی بین 6 تا 7 برابر جریان نامی می باشد ولی تا 10 برابر نیز دیده شده است . علاوه بر جریان راه اندازی، جریانی به نام جریان پیک نیز به علت تخلیه کامل موتور قبل از راه اندازی وجود دارد که مقدار آن در لحظه راه اندازی تا حدود 14

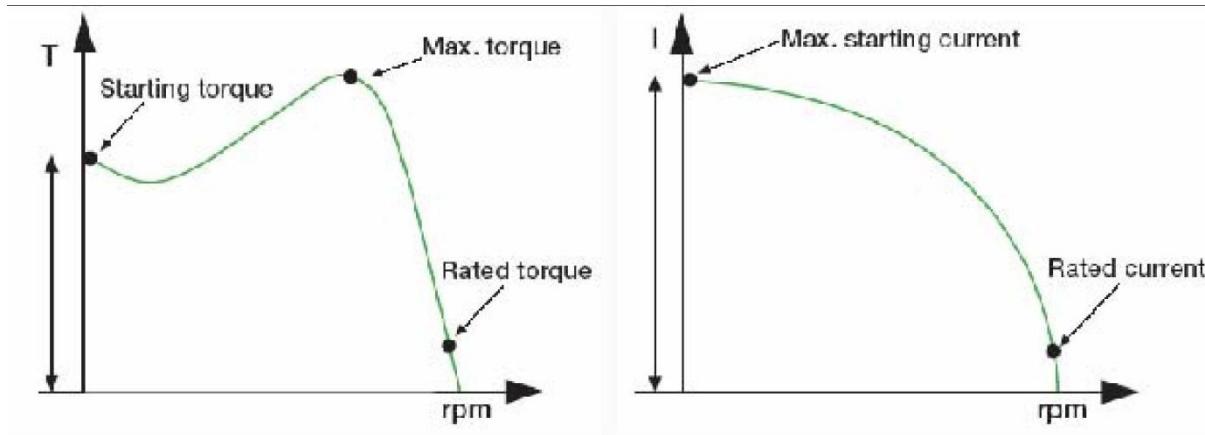
برابر جریان نامی می رسد. این مقادیر به اندازه و طراحی موتور بستگی دارد ولی معمولاً ضرایب برای موتورهای کوچک، بزرگتر است.

در هنگام استارت مستقیم D.O.L. گشتاور راه اندازی نیز بسیار زیاد بوده و برای بسیاری از کاربردها، بیش از مقدار لا زم است. گشتاور همانند نیرو عمل کرده و نیروی بیش از حد باعث ایجاد تنش در کوپلینگها و قسمتهای متحرک می گردد.

به هر حال در بسیاری از موقعیتها این روش مناسب بوده و در بعضی از مواقع تنها روش راه اندازی ممکن می باشد.

در شکل زیر منحنی های جریان و گشتاور راه اندازی در روش D.O.L. را بر حسب دور در خروجی ملاحظه می نمایید:

Torque/speed curve att D.O.L

start Current curve at D.O.L start

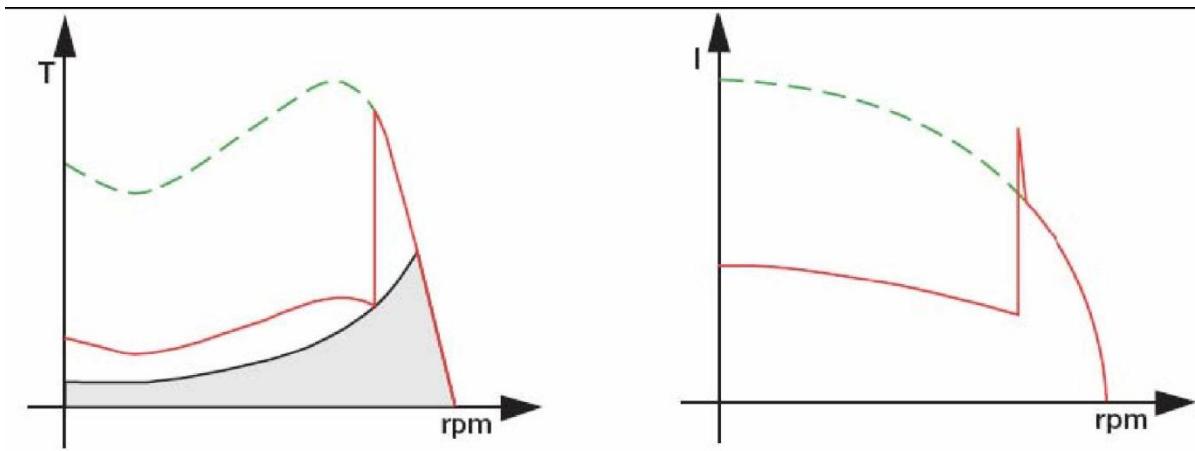
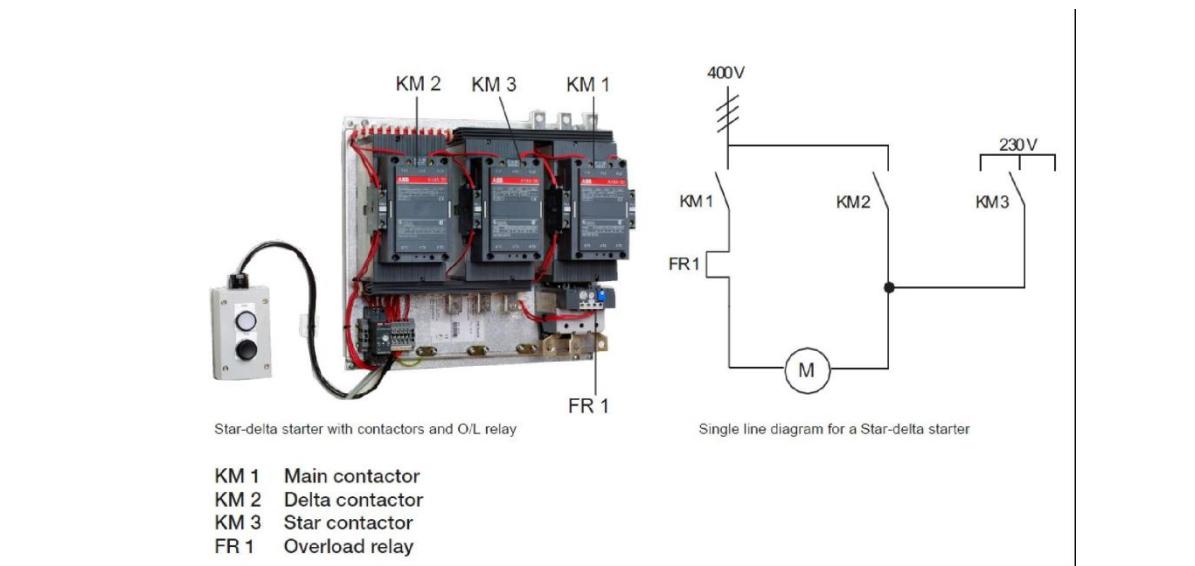
راه اندازی به روش ستاره- مثلث

این روش باعث کاهش جریان و با لتیغ گشتاور راه اندازی می گردد . اجزا شامل سه کنتاکتور، یک رله اضافه بار و یک تایمر جهت تنظیم زمان اتصال ستاره می باشد . این روش در صورتی ام کانپذیر است که موتور در هنگام کار معمول به صورت مثلث بسته شود.

جریان راه اندازی دریافتی در حدود 30 % جریان راه اندازی در روش استارت مستقیم است و گشتاور نیز به حدود 25 % مقدار آن در راه اندازی مستقیم کاهش می یابد . این روش راه اندازی برای موتورهای مناسب است که در هنگام استارت، بار کمی دارند . اگر موتور کاملاً تحت بار باشد، گشتاور لازم جهت شتابگیری موتور تا سرعتی که برای حالت مثلث مناسب است، وجود نخواهد داشت.

در راه اندازی بارهایی مثل پمپ و فن، گشتاور بار در ابتدا کم است و متناسب با مجدول سرعت افزایش می یابد . پس از آنکه موتور به حدود 80 % دور نامی رسید، گشتاور بار و گشتاور موتور یکسان می شود و موتور دیگر توان افزایش سرعت ندارد . برای رسیدن به سرعت نامی باید اتصال به حالت مثلث در آید . اغلب این حالت باعث ایجاد جهش در جریان و عبور سیال می گردد . در برخی کاربردها، این جهش جریان بعضاً از حالت راه اندازی مستقیم نیز بیشتر می شود . در کاربردهایی که گشتاور بار بیش از 50% گشتاور نامی موتور است، نمی توان از روش ستاره- مثلث استفاده کرد.

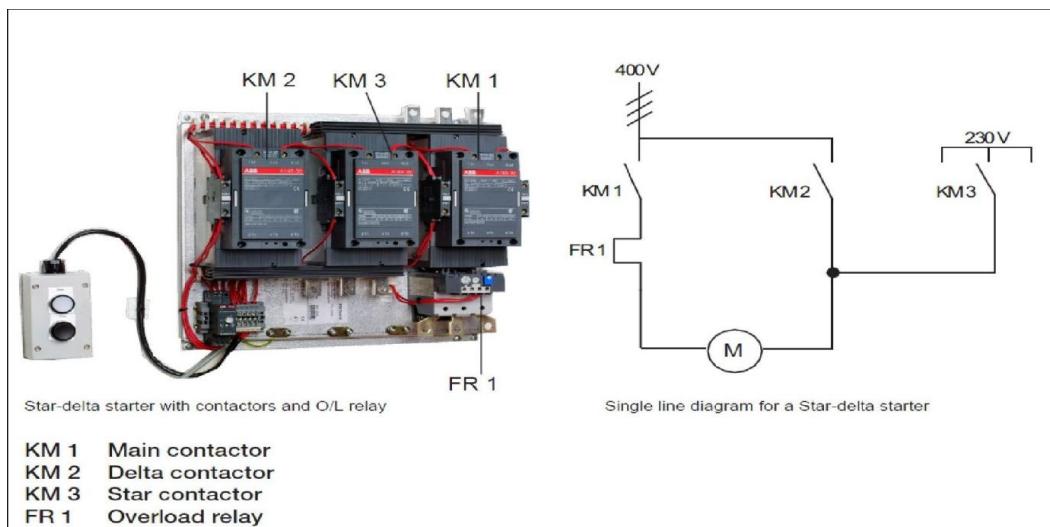
در شکل زیر منحنی های جریان و گشتاور بر حسب دور خروجی در روش ستاره- مثلث را ملاحظه می کنید.

Torque/speed curve at Star-Delta start Current curve at Star-Delta start

استفاده از اینورتر فرکانس

اینورتر فرکانس ، که با نام VFD یا درایو نیز شناخته می شود، شامل دو جزء اساسی است، که یکی ، ولتاژ AC(50 یا 60 هرتز) را به DC تبدیل کرده و دیگری مجدداً ولتاژ DC را به ولتاژ AC البته با فرکانس 0 تا 150 هرتز و بالاتر تبدیل می کند . و چون سرعت الکتروموتور به فرکانس بستگی دارد، بدینوسیله می توان سرعت الکتروموتور را با تغییر فرکانس، تنظیم نمود؛ که این خاصیت در کاربردهایی که نیاز به تنظیم سرعت در حین کار دارد بسیار مهم است . در بسیاری کاربردها، درایو تنها به منظور راه اندازی و تو قف موتور، مورد استفاده قرار می گیرد . با تنظیم فرکانس، گشتاور 1 برابر جریان نامی محدود / نامی موتور حتی در دورهای پایین نیز در دسترس است و جریان راه اندازی نیز در حد 5/5 تا 5 می شود. خاصیت دیگر، حالت توقف نرم است که در برخی موارد بسیار مهم می باشد ، همچون حالت ضربه چکشی آب در هنگام توقف ناگهانی پمپ، و یا توقف یک نوار نقاله حامل اجسام شکننده. معمولاً برای کاهش نویز و هارمونیک ایجاد شده توسط درایو، از فیلتر استفاده می شود.

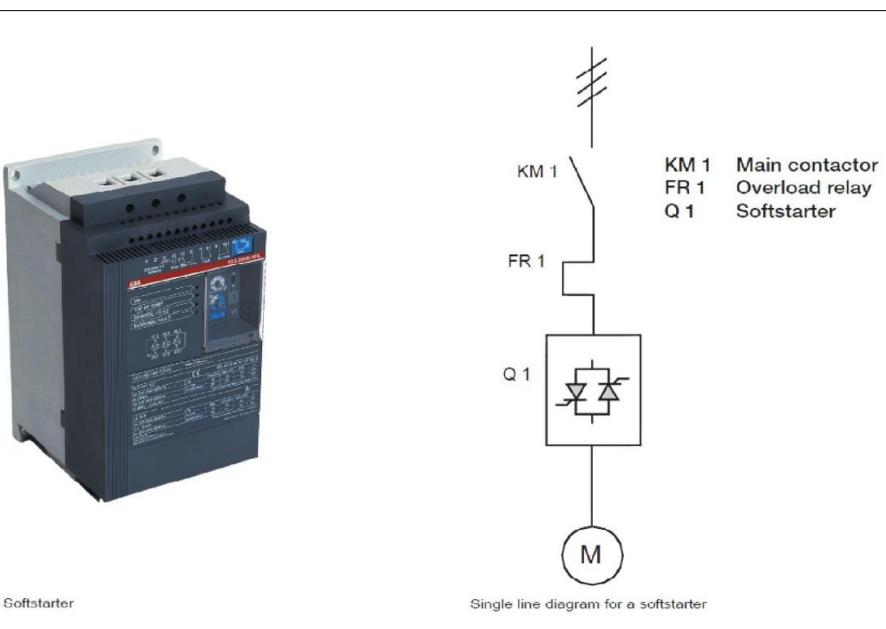

استفاده از راه انداز نرم (سافت استارتر)

سافت استارتر، خواص متفاوتی از سایر روش‌های راه اندازی دارد . در ساختار آن از تریستور استفاده شده و ولتاژ اعمالی به الکتروموتور توسط آن تنظیم می گردد . سافت استارتر از کاهش ولتاژ به منظور کاهش جریان استفاده می کند که البته این موضوع باعث کاهش گشتاور راه اندازی می گردد.

در حین اولین مرحله راه اندازی ، ولتاژ اعمالی به الکتروموتور، در حدی است که تنها باعث لغزش اولیه دنده ها یا محکم شدن تسمه ها یا زنجیرها می گردد . به بیان دیگر باعث حذف ضربات نامطلوب در لحظه راه اندازی می شود. به تدریج، ولتاژ و گشتاور افزایش می یابد تا سرعت ماشین رو به افزایش گذارد. یکی از برتری های این روش راه اندازی، امکان تنظیم گشتاور مطابق نیاز بار می باشد . در واقع در هنگام استفاده از راه انداز نرم، گرچه تمام گشتاور راه اندازی الکتروموتور در دسترس است، ولی این سیستم می تواند گشتاوری به اندازه نیاز در اختیار بار قرار دهد.

خاصیت دیگر راه انداز نرم، عمل توقف پمپ هایی با هد بالا، مانع از ایجاد حالت ضربه چکشی سیال می گردد . (این ضربه در روش های راه اندازی مستقیم و ستاره - مثلث باعث آسیب دیدگی پمپ، اتصالات و لوله ها می گردد) . خاصیت توقف نرم در هنگام توقف نوارهای نقاله نیز باعث جلوگیری از تخریب مواد ناشی از توقف سریع می گردد.

مسائلی که در روش‌های مختلف راه اندازی الکتروموتورهای آسنکرون با آن مواجه می‌شویم:

روش راه اندازی					نوع اشکال
راه انداز نرم	درايو (اینورتر)	ستاره- مثلث (Y-D)	مستقیم (D.O.L)		
خیر	خیر	بلی (متوسط)	بلی		لغزش تسممه ها و خوردگی بیرینگها
خیر	خیر	خیر	بلی		جریان راه اندازی بالا
خیر	خیر	بلی (راه اندازی تحت بار)	بلی		خوردگی و شکستگی دنده گیربکسها
خیر	خیر	بلی	بلی		آسیب به محصول یا مواد در حین توقف
محدود	بهترین راه حل	بلی	بلی		ضریب چکشی در سیستم لوله کشی در حین توقف
خیر	خیر	بلی	بلی		ضریب به سیستم انتقال نیرو

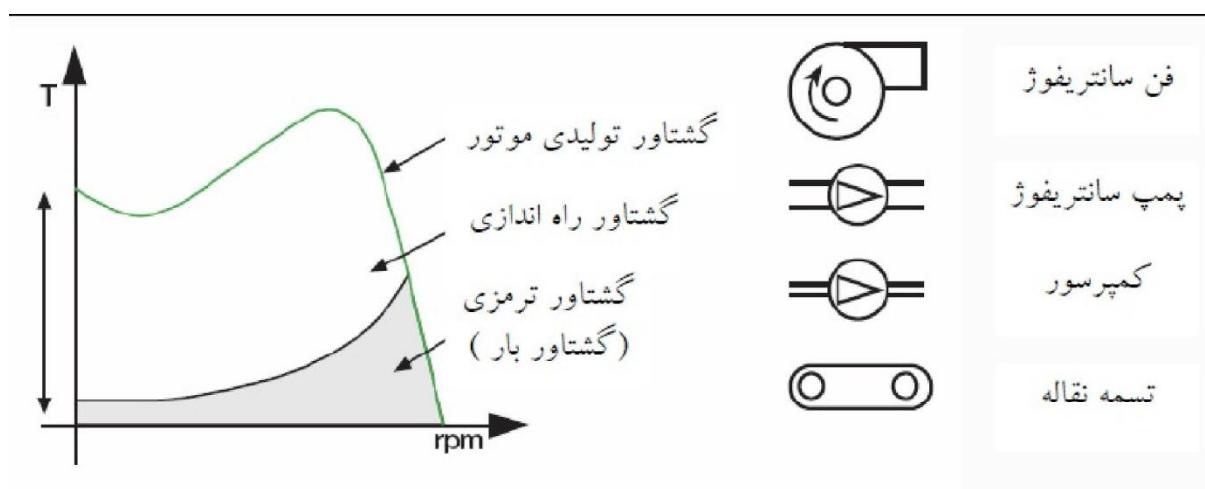
کاربردها:

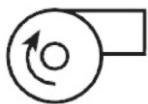
در این بخش به برخی حالات معمول راه اندازی و شرایط بارهای مختلف الکتروموتورها اشاره می‌شود.

البته دو پارامتر باید در نظر گرفته شود:

1- گشتاور ترمی بار، که عبارت است از نیروی مستقیم ترمز کننده بر روی محور موتور. گشتاور راه اندازی عبارت است از اختلاف بین گشتاور تولیدی الکتروموتور و گشتاور ترمی بار.

2- ممان اینرسی و یا جرم چرخ طیار نیز شرایط راه اندازی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هر چه اینرسی بیشتر باشد، زمان راه اندازی برای موتور مشابه طولانی تر خواهد بود.

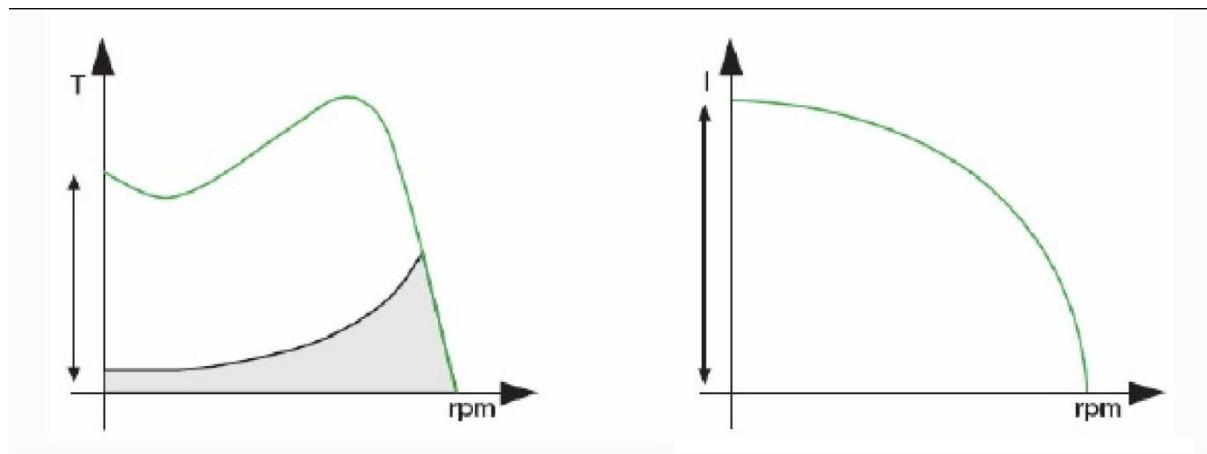

راه اندازی فن سانتریفوج

در برخی کاربردها، موتور با گشتاور بار کوچکی راه اندازی می شود، که این حالت را اصطلاحاً راه اندازی بی بار می نامند. فن های سانتریفوج بزرگ نیز عمدتاً با دمپر بسته راه اندازی می شوند، که باعث تسريع و تسهیل راه اندازی می گردد، اما بعلت ممان اینرسی بزرگ این نوع بار، عمل راه اندازی به زمانی نسبتاً طولانی نیازمند می باشد.

راه اندازی مستقیم

فن های سانتریفوج اغلب توسط یک یا چند تسمه به الکتروموتور متصل می شوند. در هنگام راه اندازی مستقیم، این تسمه ها به شدت به لغش در می آید. علت آن است که این نوع فنهای، اصولاً ممان اینرسی بزرگی دارند. لذا با وجود بی باری فن، هنوز ممان اینرسی مانع بزرگی در راه اندازی می باشد و لغش تسمه ها بعلت بالا بودن گشتاور راه اندازی موتور و عدم توان تسمه ها در انتقال نیرو های موجود، به وجود می آید. موارد فوق باعث افزایش هزینه نگهداری و هزینه تولید بعلت توقف خط به منظور تعویض تسمه ها و بیرینگها می گردد.

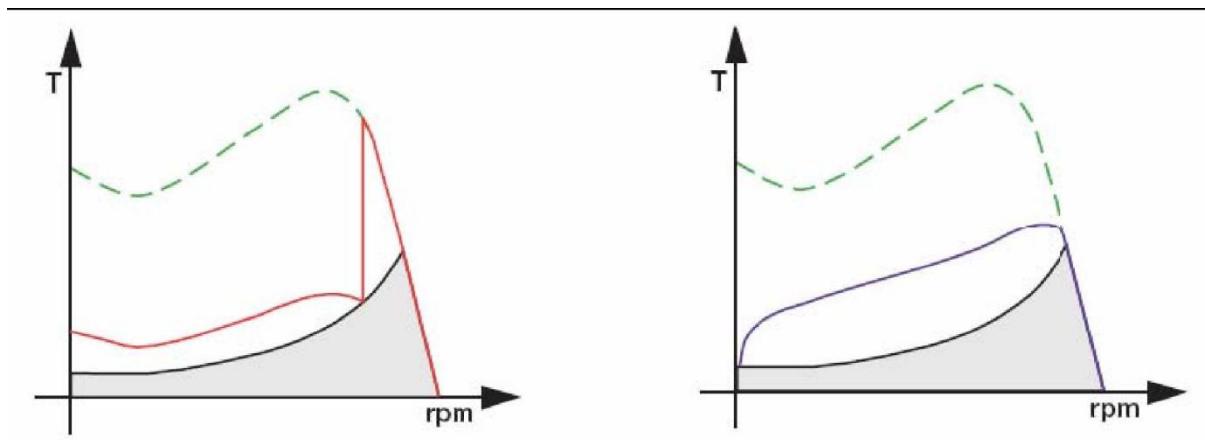
منحنی جریان در راه اندازی مستقیم منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی مستقیم

راه اندازی به روش ستاره- مثلث

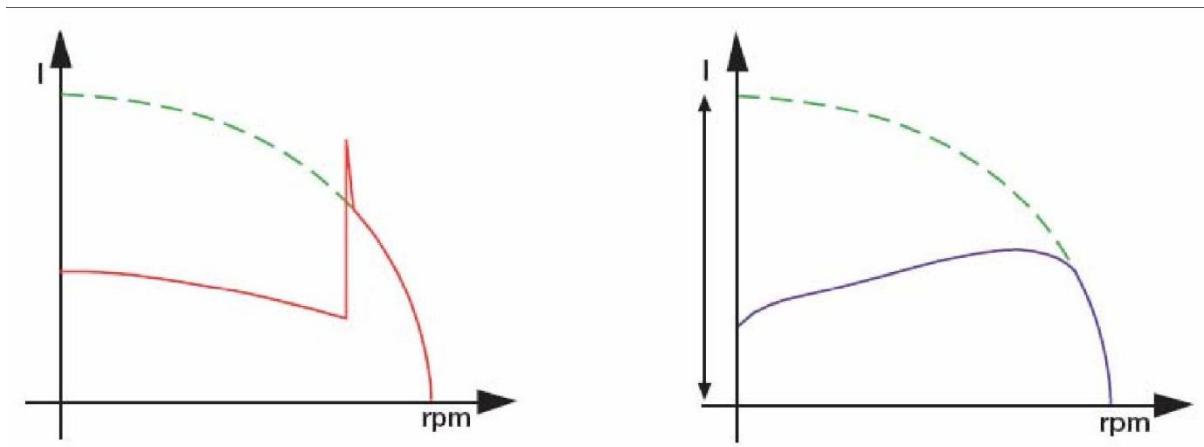
در این روش گشتاور راه اندازی نسبتاً کاهش می یابد ، ولی بعلت افزایش گشتاور بار متناسب با مجدور دور، گشتاور موتور به اندازه ای نیست که در حالت ستاره، دور را به مقدار نامی برساند . در هنگام تغییر وضعیت به حالت مثلث، هم ضربه جریان و هم ضربه به سیستم انتقال نیرو به اندازه ای بزرگ است که باعث لغزش تسمه ها خواهد گردید) . این ضربه حتی از حالت راه اندازی مستقیم نیز شدیدتر است (.) البته لغزش تسمه ها را میتوان با محکم تر بستن آنها بر طرف نمود، که خود باعث اعمال تنش مکانیکی شدید بر موتور و فن و افزایش هزینه های نگهداری می شود.

راه اندازی توسط سافت استارت

راه حل مشکلات مذکور، کاهش گشتاور راه اندازی موتور در هنگام استارت است . با استفاده از یک دستگاه سافت استارت ولتاژ در آغاز حرکت به اندازه ای کاهش می یابد که از لغزش جلوگیری شود ولی برای راه اندازی فن مناسب باشد .. ABB، سافت استارت، امکان تنظیم شرایط راه اندازی چه در حالت بی بار و چه با بار کامل را فراهم می کند.

منحنی گشتاور-سرعت در راه اندازی توسط سافت استارت منحنی گشتاور-سرعت در راه اندازی ستاره-مثلث

منحنی جریان- سرعت در راه اندازی توسط سافت استارت-
منحنی جریان- سرعت در راه اندازی ستاره-
مثلث

انتخاب سافت استارت مناسب استارت نرمال

برای راه اندازی فن های کوچک و متوسط، سافت استارتی با توان متناسب با توان موتور انتخاب کنید .
این انتخاب، در صورتی صحیح است که زمان راه اندازی مستقیم کمتر از 5 ثانیه باشد.
استارت سنگین

برای راه اندازی فن های بزرگ، که زمان راه اندازی مستقیم آنها بیش از 5 ثانیه باشد، از سافت استارت
سنگین متناسب با توان موتور و یا سافت استارت نرمال با توانی بالاتر از توان موتور استفاده کنید.

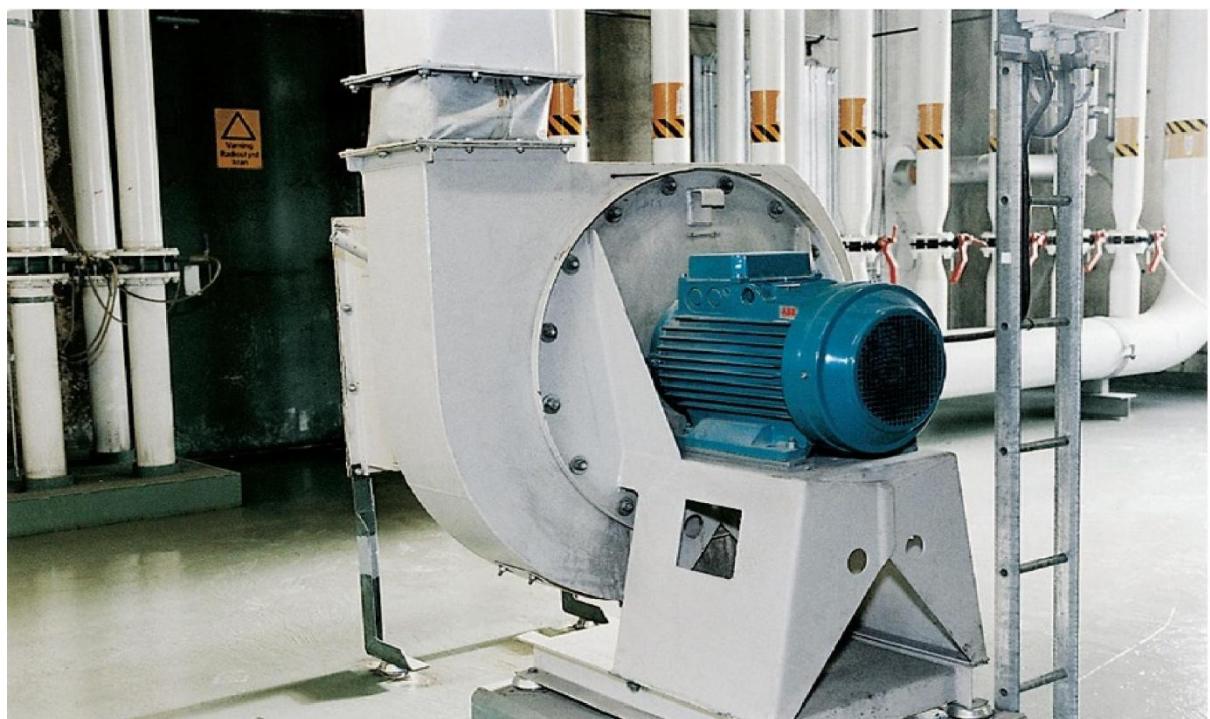
تنظیمات پیشنهادی:

زمان استارت: ۱۰ ثانیه

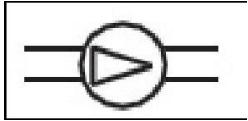
زمان توقف: ۰ ثانیه

ولتاژ اولیه: %۳۰

محدودیت جریان برقرار است.

فن سانتریفوژ، مناسب جهت راه اندازی توسط سافت استارت

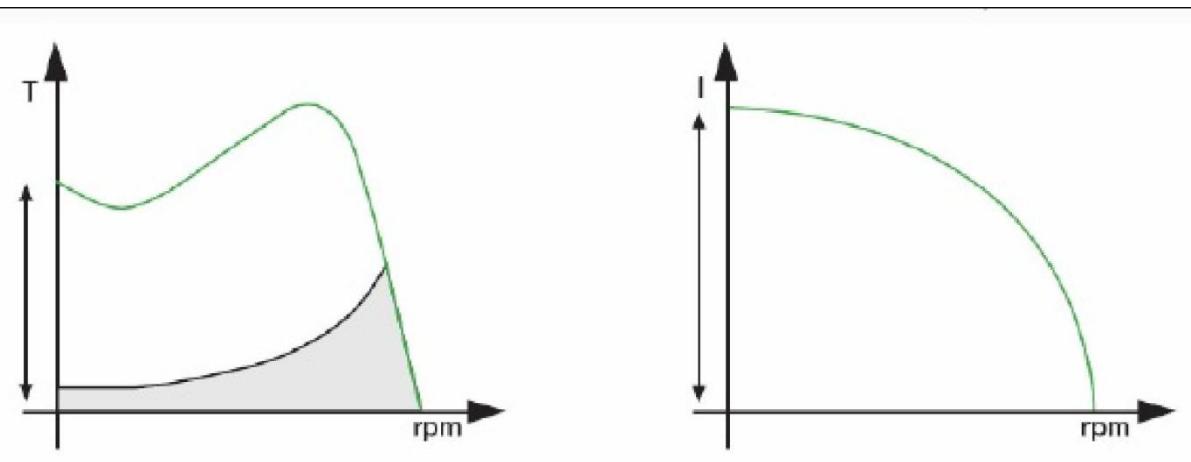

راه اندازی پمپ سانتریفوژ

علیرغم اینکه انواع متعددی از پمپها در صنعت مورد استفاده قرار می‌گیرد، در اینجا یکی از انواع پر مصرف آنها یعنی پمپ سانتریفوژ بررسی می‌گردد.

راه اندازی مستقیم پمپ سانتریفوژ

راه اندازی یک پمپ، معمولاً برای یک الکتروموتور قفس سنجابی مسأله ساز نیست. بلکه خوردنگی و آسیب ناشی از امواج فشار سیال در هنگام استارت و توقف سریع پمپ در سیستم لوله کشی و اتصالات موجب اشکال می‌گردد. در هنگام راه اندازی مستقیم، بعلت گشتاور راه اندازی بالا و گشتاور مقاوم پایین، موتور سریعاً به دور نامی می‌رسد. در راه اندازی مستقیم، جریان راه اندازی، معادل بیشترین مقدار ممکن خواهد بود.

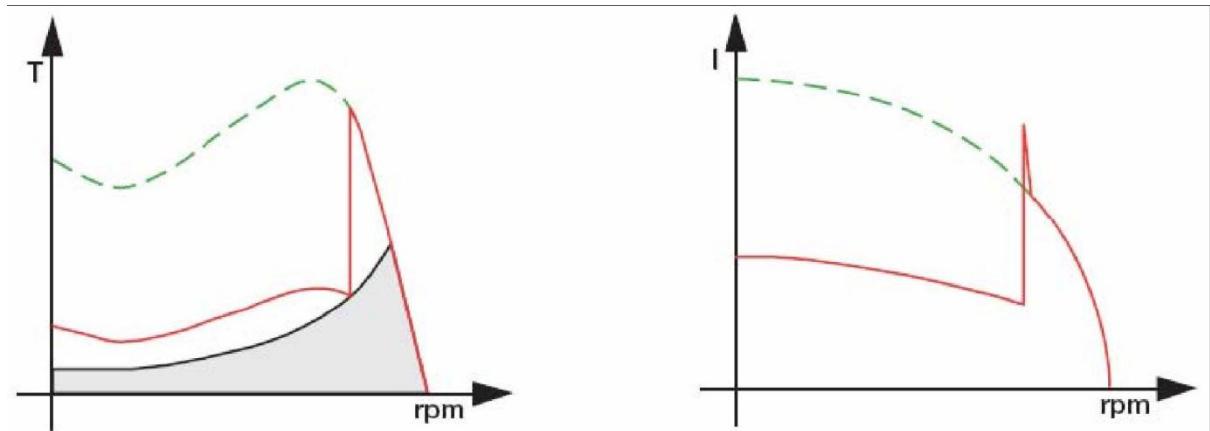
منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی مستقیم

منحنی جریان در راه اندازی مستقیم

راه اندازی پمپ سانتریفیوژ به طریقه ستاره- مثلث

با استفاده از یک راه انداز ستاره - مثلث می توان گشتاور راه اندازی را کاهش داد . گشتاور موتور در حالت ستاره به اندازه ای نیست که به دور نامی برسد . گشتاور بار که متناسب با مجدور دور موتور می باشد در زمان تغییر وضعیت از ستاره به مثلث، باعث ایجاد شوک شدید در سیستم انتقال نیرو و جریان عبوری موتور می گردد.

حداکثر جریان در این حالت، حتی می تواند از جریان راه اندازی مستقیم نیز بیشتر باشد.

منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی ستاره- مثلث منحنی جریان در راه اندازی ستاره- مثلث

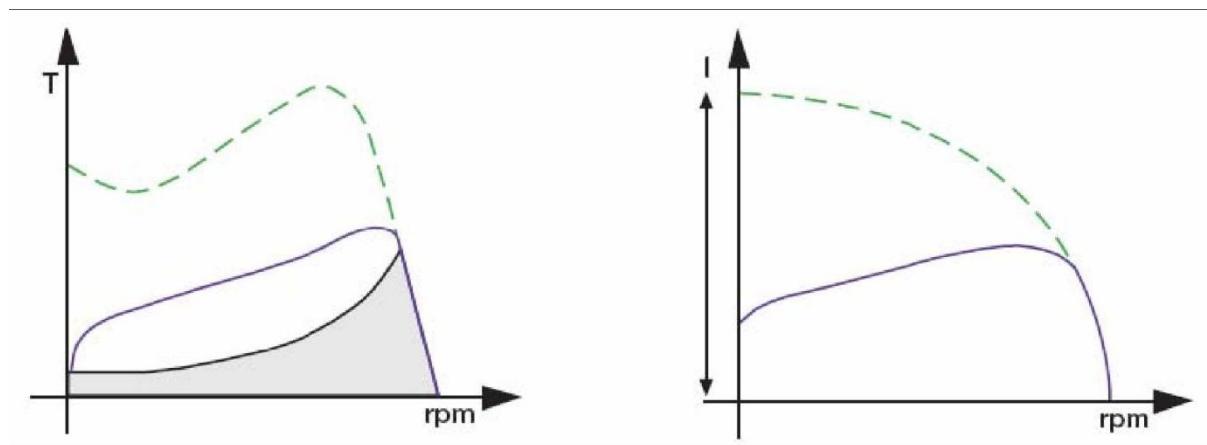
توقف پمپ

پمپها در هنگام توقف نیز با مشکلاتی مواجههند . اگر توقف با قطع برق ورودی انجام شود، موتور بلا فاصله متوقف می شود . بعلت بالا بودن جرم سیال عبوری در لوله ها ، ابتدا سیال کمی به عبور با سرعت قبلی ادامه داده و سپس در لوله ها بر می گردد . این امر باعث بروز شوکهای شدید در فشار سیال شده و تنشن مکانیکی شدیدی را بر والوهای لوله کشی اعمال می کند.

راه اندازی پمپ سانتریفوژ توسط سافت استارتر

ولتاژ در آغاز حرکت، کاهش یافته و نتیجتاً گشتاور موتور نیز کم خواهد ، ABB با استفاده از یک دستگاه سافت استارتر شد . در خلال راه اندازی، سافت استارتر ولتاژ را به تدریج افزایش می دهد و موتور نیز به همین دلیل نیروی کافی جهت رسیدن به دور نامی، بدون هر گونه شوک یا ضربه جریان خواهد داشت . مقدار معمول جریان، در حین راه اندازی یک پمپ سانتریفوژ تحت بار کامل، حدود 4 برابر جریان نامی موتور می باشد.

در هنگام توقف نیز، استفاده از سافت استارتر برای حل مشکلات فوق الذکر پیشنهاد می گردد . سافت استارتر، ولتاژ را بتدریج کاهش می دهد و در این حین موتور ضعیف و ضعیفتر می شود؛ بالتیجه سرعت عبور سیال به نرمی کم می شود بدون اینکه هیچ تنفس و فشار اضافه ای تولید شود.

منحنی جریان در راه اندازی توسط سافت استارتر سرعت در راه اندازی 1578
توسط سافت استارتر

انتخاب سافت استارت متناسب استارت نرمال

راه اندازی یک پمپ، حالت نرمال و طبیعی یک راه اندازی است و برای این منظور از سافت استارت تری با توان معادل توان موتور استفاده کنید.
لازم به ذکر است که در راه اندازی پمپها، استارت سنگین رخ نخواهد داد.

تنظیمات پیشنهادی:

زمان استارت: ۱۰ ثانیه

زمان توقف: ۲۰ ثانیه

ولتاژ اولیه: %۳۰

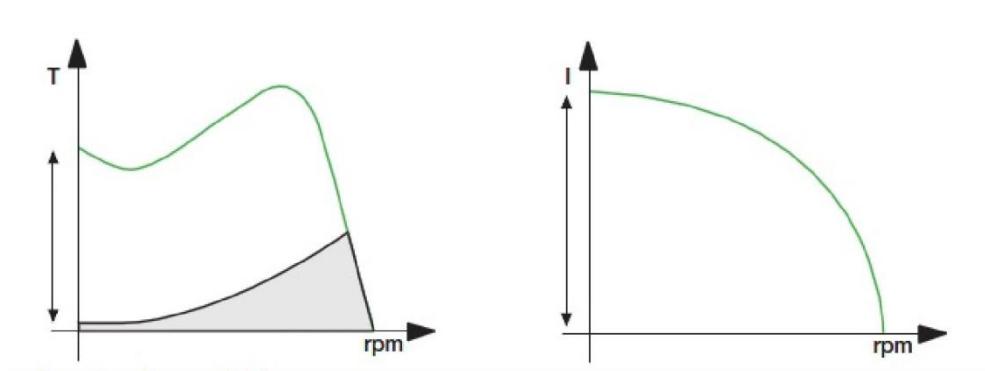
پمپ سانتریفیوژ، مناسب جهت راه اندازی توسط سافت استارت

راه اندازی کمپرسور

کمپرسورهای کوچک عموماً از نوع پیستونی بوده و گشتاور بار در آنها متناسب با دور افزایش می‌یابد. هرگاه دبی هوای بیشتری مورد نیاز باشد، از کمپرسورهای نوع اسکرو استفاده می‌شود که گشتاور بار در آنها متناسب با مجدور دور افزایش می‌یابد. انتقال نیرو از موتور به کمپرسور اغلب توسط تسمه انجام می‌شود ولی اتصال مستقیم و اتصال دنده‌ای نیز بعضاً بکار می‌رود. برخی کمپرسورها در حالت بی‌باری استارت می‌شوند.

راه اندازی کمپرسور بصورت مستقیم

کمپرسورهایی که مستقیماً استارت می‌شوند، به همراه کوپلینگها و تسمه‌های محرک، همواره تحت تنش شدید مکانیکی هستند؛ که این موضوع باعث کاهش عمر مفید آنها خواهد شد. لغزش تسمه‌ها و گشتاور بالای راه اندازی همواره در دسر ساز است. جریان راه اندازی نیز حتی به 7 برابر جریان نامی موتور می‌رسد.

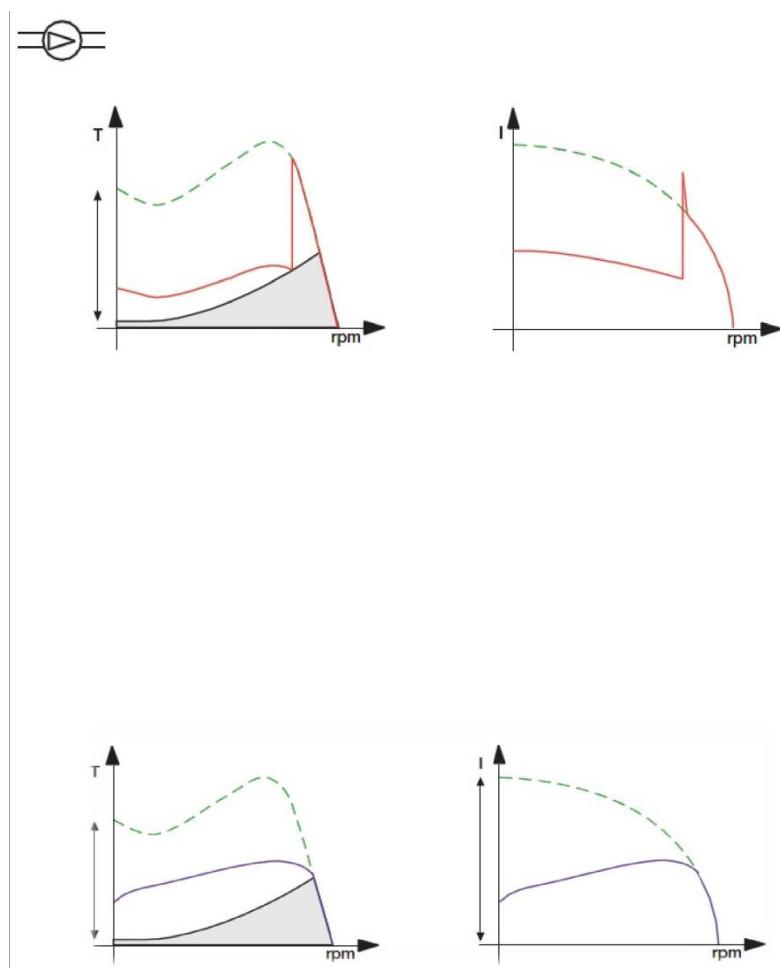

منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی مستقیم

منحنی جریان در راه اندازی مستقیم

راه اندازی کمپرسور بصورت ستاره- مثلث

با استفاده از یک راه انداز ستاره- مثلث می توان گشتاور راه اندازی را کاهش داد . گشتاور موتور در حالت ستاره ، به اندازه ای نیست که به دور نامی برسد . در زمان تغییر وضعیت از ستاره به مثلث، شوک شدید در سیستم انتقال نیرو و جریان عبوری موتور رخ می دهد . زمانی که فشار باد سیستم به اندازه کافی با لای باشد، کمپرسورها اغلب اوقات در حالت بی باری کار می کنند . موتوری که در این وضعیت کار می کند، بازده و ضریب توان پایینی دارد.

منحنی جریان در راه اندازی مستقیم منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی مستقیم

انتخاب سافت استارتر مناسب

استارت نرمال

برای راه اندازی کمپرسورهایی با زمان راه اندازی مستقیم کمتر از ۵ ثانیه ، سافت استارتری با توان مناسب با توانموتور انتخاب کنید.

استارت سنگین

برای راه اندازی کمپرسورهایی که زمان راه اندازی مستقیم آنها بیش از ۵ ثانیه باشد، از سافت استارتر سنگین مناسب با توان موتور و یا سافت استارتر نرمال با توانی بالاتر از توان موتور استفاده کنید.

تنظیمات پیشنهادی:

زمان استارت: ۱۰ ثانیه

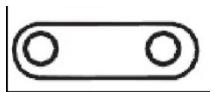
زمان توقف: ۰ ثانیه

ولتاژ اولیه: %۳۰ (کمپرسور پیستونی)

%۴۰ (کمپرسور اسکرو)

راه اندازی کمپرسور توسط سافت استارتر

راه اندازی نوار نقاله

نوارهای نقاله، اشکال، ابعاد و جهت کار متنوعی دارند . یک نوار نقاله، باری با گشتاور ثابت است و بنا به شدت بارگذاری بروی آن، گشتاور ترمی کوچک یا بزرگی دارد.

راه اندازی نوار نقاله به صورت مستقیم

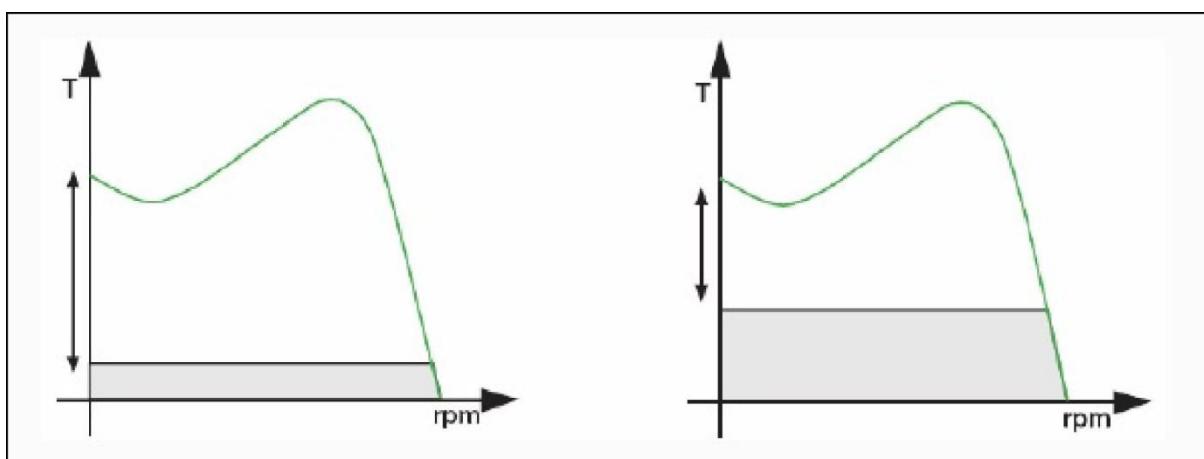
نوارهای نقاله برای راه اندازی به گشتاوری حتی بیشتر از گشتاور نامی موتور نیاز دارند . یک موتور معمولی قفس سنجابی بنا به اندازه و نوع آن دارای گشتاور راه اندازی در حدود $1/5$ الی $2/5$ برابر گشتاور نامی خود می باشد.

در هنگام راه اندازی نوار نقاله به صورت مستقیم، به دلیل همین گشتاور بالا، لغزن بین تسمه نقاله و محور آن، اجتنابناپذیر است . گیربکس و کوپلینگها نیز تحت تنش شدیدی می باشد . این موضوع باعث استهلاک مکانیکی شدید در بخش‌های محرک و نتیجتاً افزایش هزینه نگهداری می شود . استفاده از کوپلینگ هیدرولیک، مشکل را برطرف می نماید .

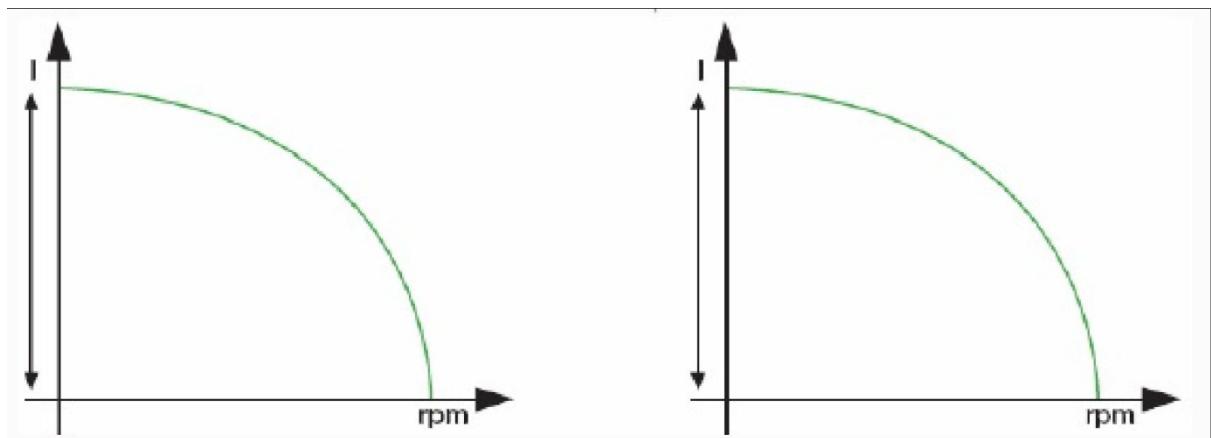
(البته با هزینه بسیار بالا) !

گشتاور مقاوم کوچک

گشتاور مقاوم بزرگ

منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی مستقیم

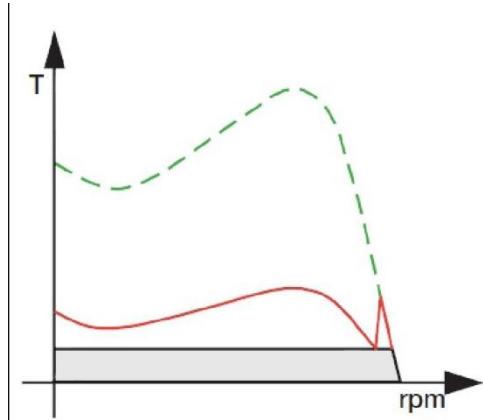
منحنی جریان در راه اندازی مستقیم

منحنی جریان در راه اندازی مستقیم

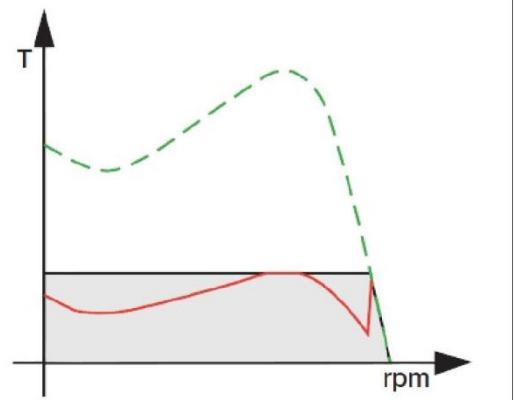
راه اندازی نوار نقاله به صورت ستاره- مثلث

این روش در زمانی که گشتاور بار در هنگام راه اندازی به گشتاور موتور نزدیک است، امکانپذیر نمی باشد
(به شکل زیر و قسمت گشتاور مقاوم بزرگ توجه کنید).

گشتاور مقاوم کوچک

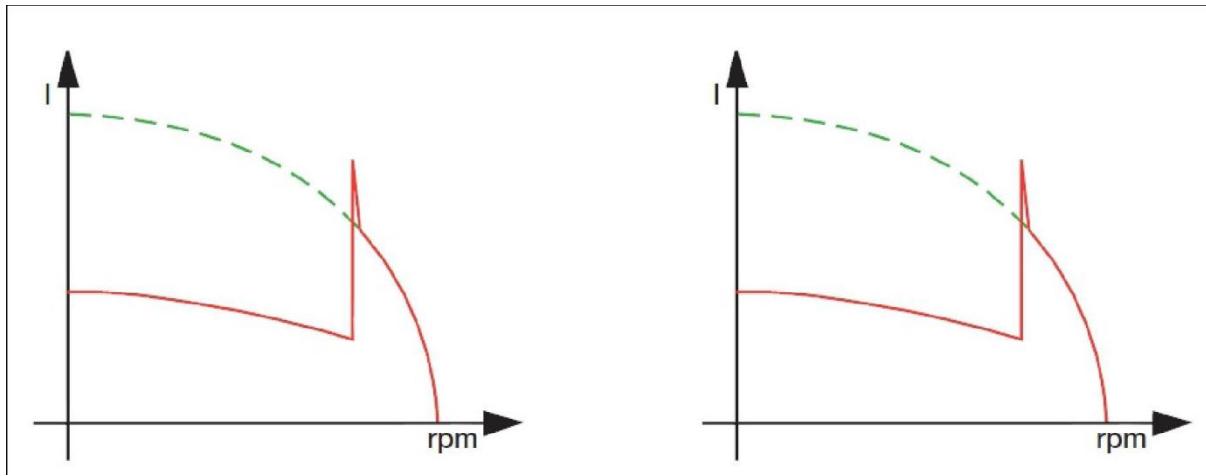

گشتاور مقاوم بزرگ

منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی مستقیم

منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی مستقیم

منحنی جریان در راه اندازی ستاره- مثلث

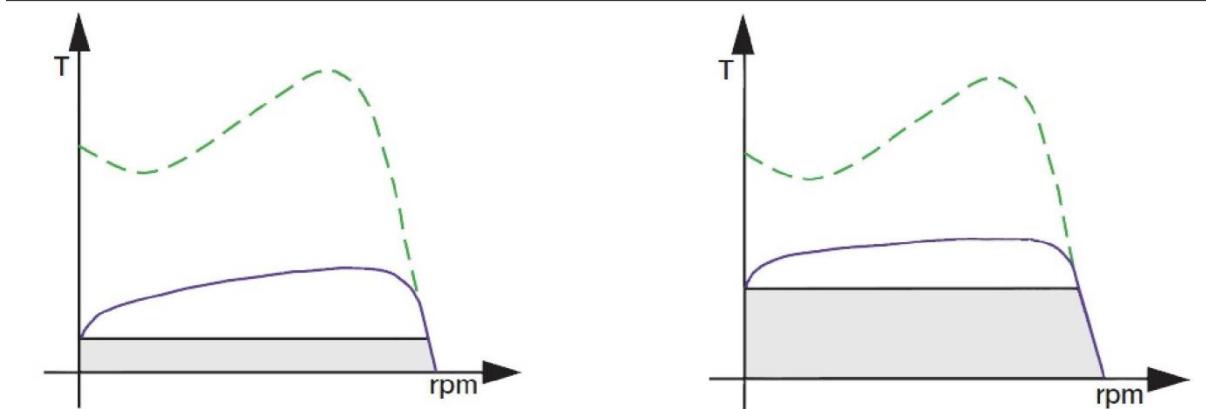
منحنی جریان در راه اندازی ستاره- مثلث

راه اندازی نوار نقاله توسط سافت استارت

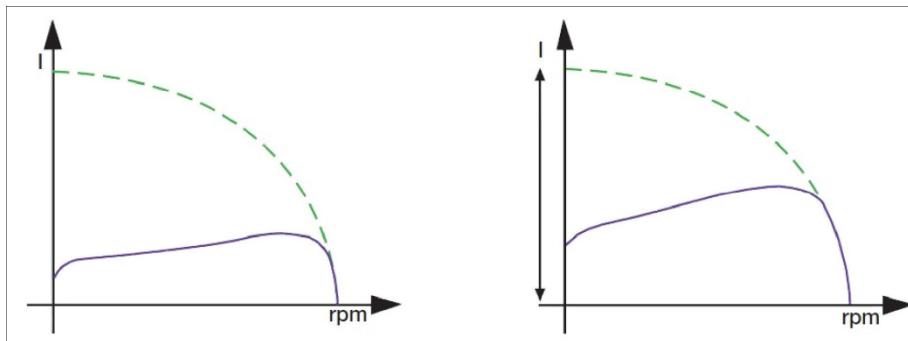
امکان کاهش گشتاور راه اندازی تا حداقل مورد نیاز جهت حرکت تسمه نقاله ، **ABB** با استفاده از یک دستگاه سافت استارت به وجود می آید . در نتیجه تنش کمتری بر کوپلینگها، بیرینگها و تسمه نقاله وارد می شود . و نهایتاً هزینه های نگهداری نیز کاهش می یابد . در هنگام راه اندازی توسط سافت استارت، جریان موتور به حداقل 3 تا 4 برابر جریان نامی خواهد رسید

گشتاور مقاوم کوچک

گشتاور مقاوم بزرگ

منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی توسط سافت استارت *** منحنی گشتاور- سرعت در راه اندازی توسط سافت استارت

منحنی جریان در راه اندازی توسط سافت استارت
منحنی جریان در راه اندازی توسعه سافت استارت

انتخاب سافت استارت مناسب

استارت نرمال

برای راه اندازی نوار نقاله های کوتاه و کم بار، سافت استارتی با توان متناسب با توان موتور انتخاب کنید.
این انتخاب، در صورتی صحیح است که زمان راه اندازی مستقیم کمتر از 5 ثانیه باشد.

استارت سنگین

زمان راه اندازی مستقیم نوار نقاله های طویل و پر بار، ممکن است بسیار طولانی باشد، در این صورت از سافت استارت سنگین متناسب با توان موتور و یا سافت استارت نرمال با توانی بالاتر از توان موتور استفاده کنید.

تنظیمات پیشنهادی:

زمان استارت: ۱۰ ثانیه

زمان توقف: ۰ ثانیه

(برای بارهای شکستنی: ۱۰ ثانیه)

ولتاژ اولیه: %۴۰

راه اندازی یک نوار نقاله طویل توسط سافت استارتر

چگونه سافت استارتری مناسب کاربرد های دیگر انتخاب کنیم؟

معمولًاً می توان سافت استارتر را متناسب با توان موتور انتخاب نمود؛ ولی در برخی موقعیتها، به سبب شرایط راه اندازی، باید سافت استارتر بزرگتری مورد استفاده قرار داد . (مانند استارتهای سنگین و استارتهای متعدد) توان استارت یک سافت استارتر، به نوع و قدرت تریستورهای آن و توان حرارتی هیت سینکهای آن بستگی دارد.

راهنمای زیر برای انتخاب سریع و مناسب سافت استارتر جهت یک کاربرد خاص می تواند مورد استفاده قرار

تماس حاصل کنید ABB گیرد. که البته جهت انتخاب مناسبترین دستگاه می توانید با واحد فنی شرکت

استارت نرمال

-موتور قایق

-پمپ سانتریفیوز

-کمپرسور

-نوار نقاله) کوچک و کم بار (

-بالابر

-پله برقی

انتخاب: سافت استارتر را مطابق توان نامی موتور انتخاب کنید.

استارت سنگین

-فن سانتریفوژ

-نوار نقاله) طویل و پر بار (

-سنگ شکن

-آسیاب

-همزن

-مخلوط کن

انتخاب: در چنین موقعیتی از سافت استارتر نرمال با توان بیشتر از موتور و یا سافت اس تارتر سنگین با توان معادل موتور استفاده کنید.

نکته: در صورت تکرار استارت بیش از 6 بار در هر ساعت، باید انتخاب فوق را یک سایز بزرگتر انجام دهید.

تنظیمات عمومی

این بخش شامل شرح مختصری از تنظیمات پارامترهای عمومی، که در اکثر سافت استارترها موجود است میباشد.

شیب استارت

عبارت است از زمانی که طول می کشد تا سافت استارتر ، شیب راه اندازی) ولتاژ اولیه (را شروع کرده تا به ولتاژ نهایی برسد . زمان شتاب گیری نباید بیش از حد طولانی باشد، در غیر این صورت، احتمال گرم شدن موتور و قطع رله اضافه باوجود دارد.

شیب توقف

در زمانی که از خاصیت توقف نرم دستگاه استفاده شود، مثلاً در پمپ یا نوار نقاله، مؤثر بوده و عبارت است از زمانی که طول می کشد تا دستگاه از ولتاژ نهایی به ولتاژ توقف برسد . اگر زمان توقف برابر صفر انتخاب شود، توقف بصورت لحظه ای خواهد بود.

ولتاژ اولیه

که بعضاً با نام گشتاور یا ولتاژ ایستگاه نیز خوانده می شود، عبارت است از نقطه ای که سافت استارتر، حرکت را از آن آغاز و یا به آن ختم می کند . گشتاور موتور به نسبت مجدور ولتاژ، کم می شود و اگر ولتاژ اولیه بیش از حد کم باشد، مثلاً 20% آنگاه گشتاور تنها 4 % مقدار نامی خواهد شد و موتور راه اندازی نخواهد شد . پس یافتن حداقل ولتاژی که جهت راه اندازی موتور نیاز است، از اهمیت خاصی برخوردار بوده تا از گرم شدن بی مورد موتور جلوگیری شود.

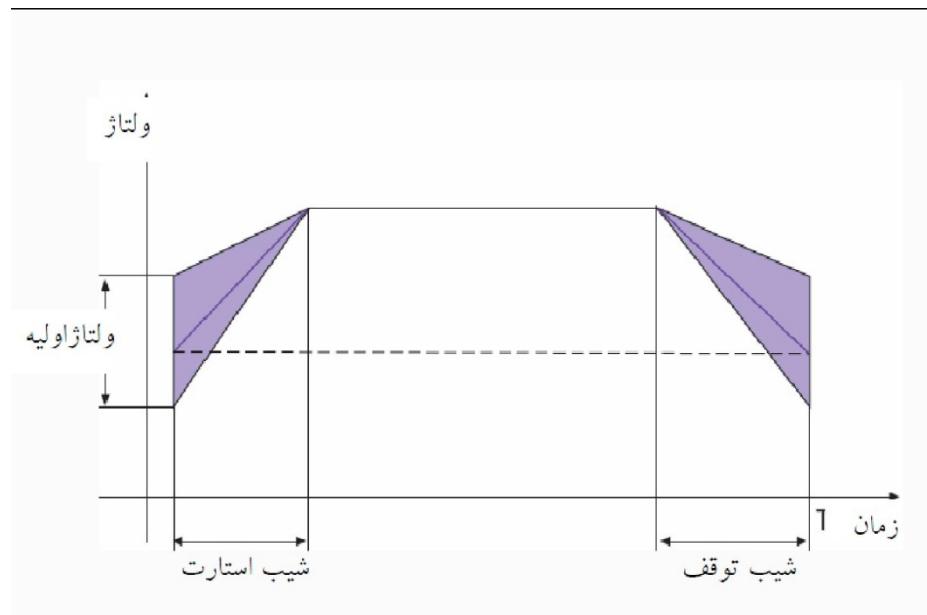
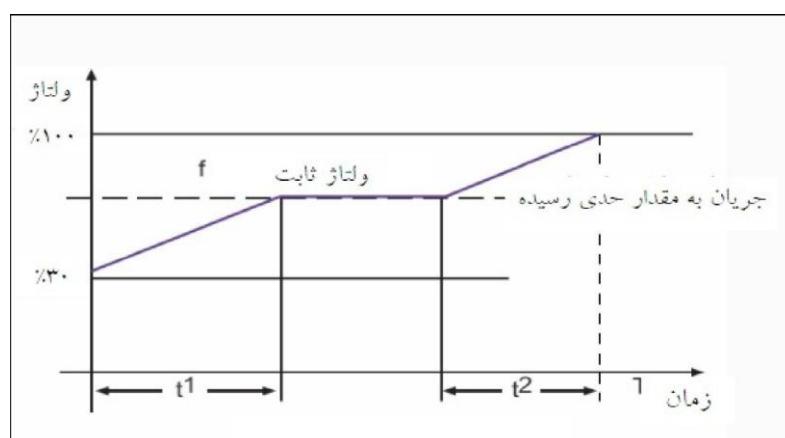

Diagram showing start ramp, stop ramp and initial voltage

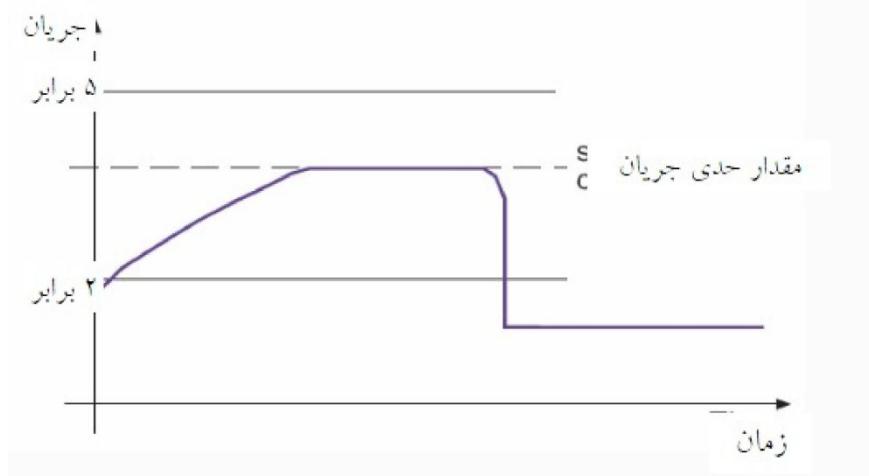
محدودیت جریان

در کاربردهایی که جریان راه اندازی باید محدود شود و یا با تنظیم ولتاژ اولیه و شیب راه اندازی نتوان به وضعیت مطلوب رسید، باید از محدودیت جریان استفاده کرد . وقتی که جریان به مقدار تنظیم شده رسید، سافت استارتر موقتاً افزایش ولتاژ را متوقف نموده تا جریان از مقدار تنظیمی کمتر شود، آنگاه عمل شتاب گیری را ادامه خواهد داد.

نکته: این خاصیت در تمام سافت استارترها وجود ندارد.

$t_1 + t_2 = \text{set ramp time}$
Current limit function in softstarter use

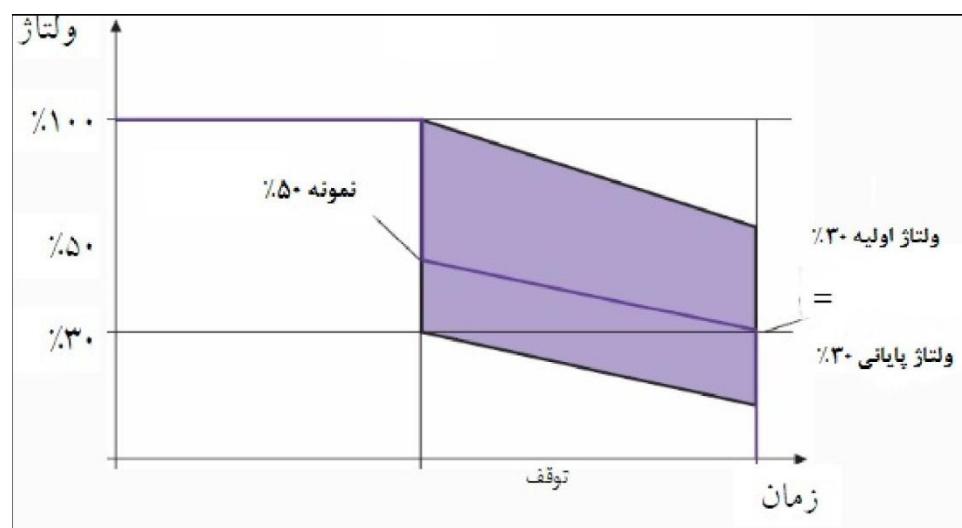

کاهش پله ای ولتاژ

این خاصیت، نوع خاصی از شیب توقف است . در برخی کاربردها، سرعت موتور بلافاصله پس از شروع شیب توقف، کاهش نمی یابد تا ولتاژ به حد بسیار پایینی برسد . با استفاده از کاهش پله ای ولتاژ، می توان سریعاً ولتاژ را به مقدار مذکور رساند و پس از آن شیب کاهش ولتاژ را ادامه داد . از این امکان می توان در توقف پمپها استفاده کرد.

جريان مجاز قابل تنظیم برای موتور

از این پارامتر می توان جهت حفاظت موتور در مقابل اضافه بار استفاده نمود.

Curve showing the step down voltage function
ولتاژ های متفاوت

ولتاژهای نامی متفاوتی برای سافت استارتر استفاده می شود. نام و ولتاژهای مختلف در استفاده از این IEC استاندارد به شرح زیر بیان شده است ..

(Ue) ولتاژ اصلی

ولتاژی که موتور را تغذیه میکند و همچنین ولتاژی که در معرض مدار اصلی (تریستور) در سافت استارتر . 200-690 V مقادیر نرمال هستند .

ولتاژ منبع تغذیه (**Us**) ،

ولتاژی که تغذیه الکترونیکی

قطعات داخل سافت استارتر را بر عهده دارد ، به عنوان مثال

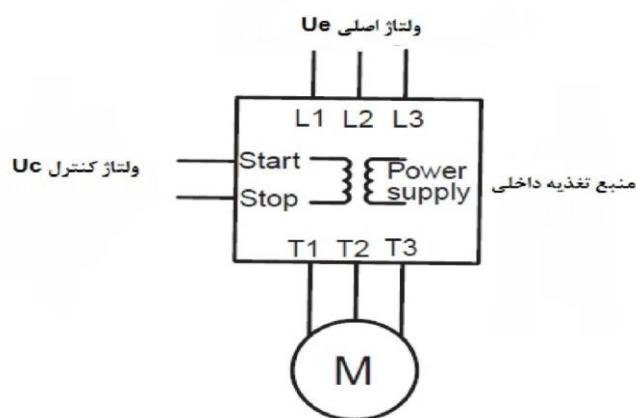
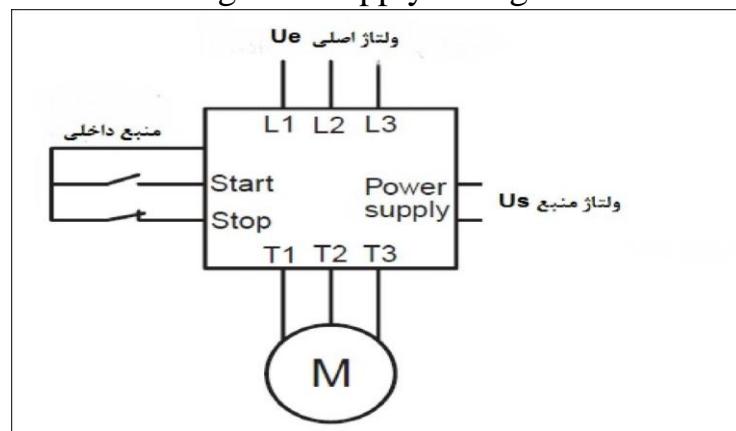
برد مدار چاپی : مقادیر رایج $110 - 120 - 240$ V یا 220 V می باشد.

، کنترل ولتاژ (**Uc**)

ولتاژی که برای کنترل فرمان استارت و توقف سافت استارتر هاست.

این مقدار ولتاژ مقداری بین $24 - 480$ V میباشد

Main voltage and supply voltage to a softstarter

Main voltage and control voltage to a softstarter

دما می محیط

عبارت است از دمای متوسط محیط اطراف سافت استارتر در یک دوره 24 ساعته . در اکثر انواع سافت استارتر، بالاتر رفتن دمای محیط از 40 درجه سانتیگراد باعث کاهش جریان نامی قابل تحمل دستگاه خواهد شد.

در دمای بالاتر از 40 درجه سانتیگراد، از فرمول زیر می توانید جریان نامی قابل ABB در هنگام استفاده از سافت استارتر تحمل دستگاه را محاسبه کنید:

$$I_{e \text{ derated}} = I_e - (\Delta T \times I_e \times 0.008)$$

که در آن:

حداکثر جریان کاری دستگاه پس از افزایش دما : **I_e derated**

: جریان نامی سافت استارتر **I_e**

: اختلاف دمای محیط با دمای نامی **Δ T**

: ضریب کاهش ظرفیت دستگاه **0.008**

مثال 1 : اگر جریان نامی دستگاه برابر 105 آمپر، دمای محیط برابر 48 درجه و ضریب کاهش ظرفیت دستگاه 0/008 باشد بود جریان متوسط عبوری از دستگاه برابر 98.2 آمپر خواهد.

$$\Delta T = 48 - 40 = 8^{\circ}\text{C}$$

$$\text{New current} = I_e - (\Delta T \times I_e \times 0.008) =$$

$$105 - (8 \times 105 \times 0.008) = 98.2 \text{ A}$$

مثال 2: اگر جریان نامی دستگاه برابر 300 آمپر، دمای محیط برابر 64 درجه و ضریب کاهش ظرفیت دستگاه 0/008 باشد بود جریان متوسط عبوری از دستگاه برابر 285.6 آمپر خواهد.

$$\Delta T = 64 - 40 = 24^{\circ}\text{C}$$

$$\text{New current} = I_e - (\Delta T \times I_e \times 0.008) =$$

$$300 - (24 \times 300 \times 0.008) = 285.6 \text{ A}$$

استفاده از سافت استارتر در مناطق مرتفع

وقتی که سافت استارتر در مناطقی با ارتفاع زیاد از سطح دریا نصب می شود، بعلت ضعف خنک کنندگی هوا، قدرت جریان دهی کمتری خواهد داشت. در برخی موارد باید از سافت استارتر بزرگتری استفاده کرد. از فرمول زیر می توان درصد کاهش جریان نامی سافت استارتر ABB در ارتفاعات را محاسبه نمود:

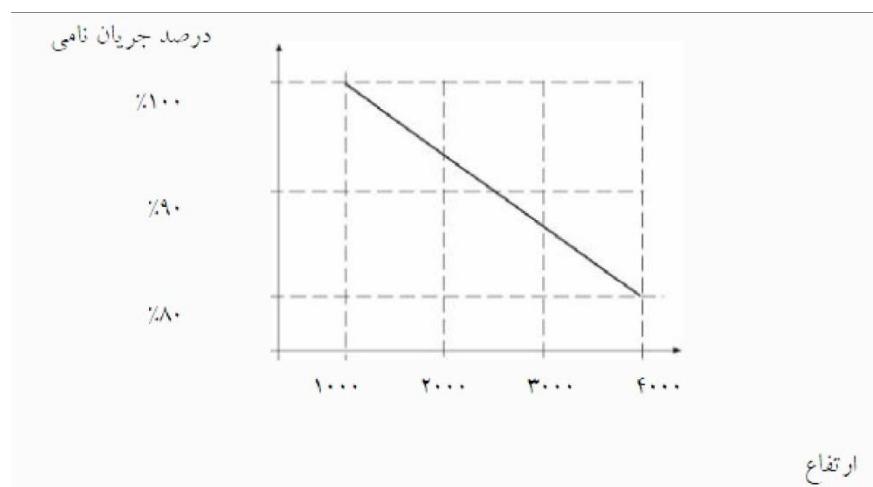
$$\% \text{ of } I_e = 100 - (x - 1000)/150$$

که در آن:

X : ارتفاع نصب از سطح دریا

بطور مثال، سافت استارتری با جریان نامی 300 آمپر در ارتفاع 2500 متری سطح دریا، می تواند با 90 % جریان نامی یعنی 270 آمپر کار کند.

شکل زیر منحنی عملکرد سافت استارت در ارتفاع است.

Derating of motor current at high altitudes

راه اندازی چند موتور توسط یک سافت استارتر

در برخی کاربردها ، باید تعداد بیش از یک موتور ، بصورت موازی و یا متوالی توسط یک سافت استارتر راه اندازی شود. این کار با در نظر گرفتن شرایط ویژه امکانپذیر است.

راه اندازی موتورها بصورت موازی

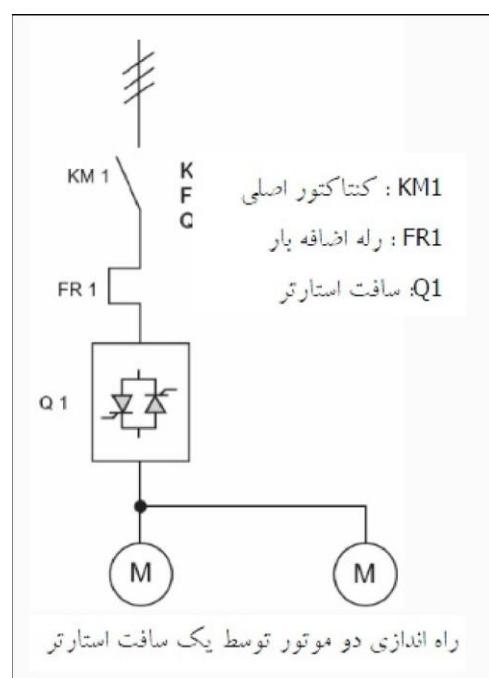
اگر یک سافت استارتر، جهت راه اندازی چند موتور به طور همزمان (موازی) (مورد استفاده قرار گیرد، رعایت دو نکته لازم است:

1-سافت استارتر بایستی توان تأمین مجموع جریان نامی موتورها را بصورت دائمی داشته باشد.

2-سافت استارتر بایستی توان تأمین مجموع جریان راه اندازی موتورها را تا رسیدن به دور نامی داشته باشد .

توجه: اگر از کنتاکتور بای پاس به موازات سافت استارتر استفاده می شود، تنها رعایت نکته شماره 2 لازم است. برای مثال برای راه اندازی 2 موتور با $Ie = 100 A$ و جریان نسبی استارت $4 \times Ie$ زمان استارت 10 ثانیه .

جریان کامل راه اندازی برابر است با $800A = 100 \times 4 \times 2$ و بیش از 10 ثانیه است .
برای بررسی سایز انتخاب شده، گراف ظرفیت سافت استارت را چک کنید.

راه اندازی موتورها بصورت متوالی

(اگر سافت استارتر جهت راه اندازی چند موتور، یکی پس از دیگری مورد استفاده قرار می‌گیرد استارت متوالی) سافت استارتر باید توانایی تأمین یک یک جریانهای راه اندازی را، در کل زمان استارت داشته باشد.

برای مثال برای راه اندازی ۳ موتور با $I_e = 100 A$ و جریان نسبی استارت زمان استارت برای موتورها:

موتور ۱: ۵ ثانیه

موتور ۲: ۱۰ ثانیه

موتور ۳: ۸ ثانیه

جریان راه اندازی برای موتورها برابر است با

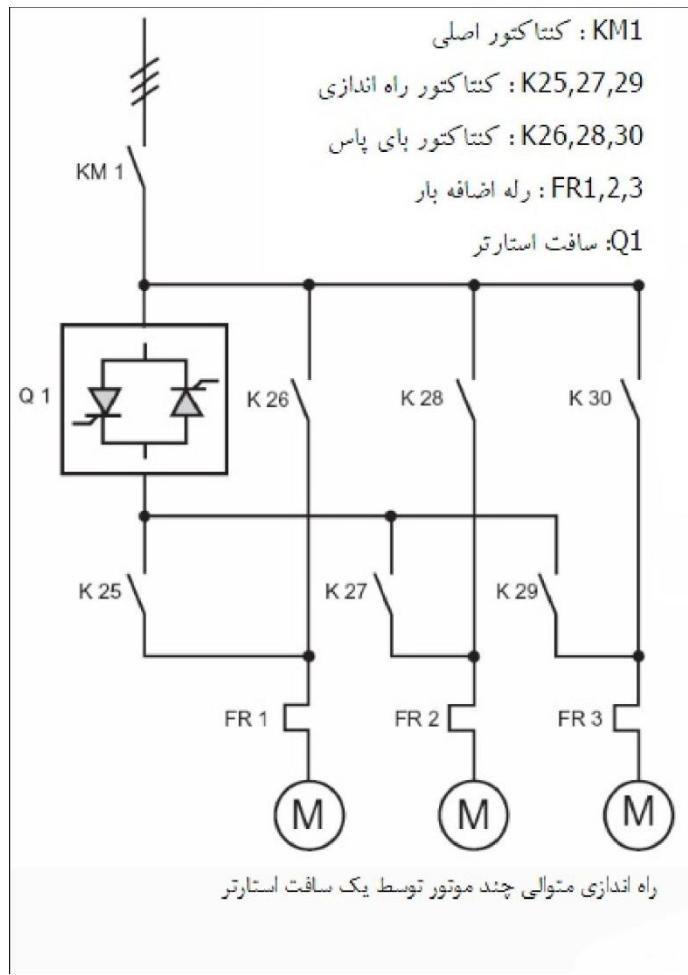
$$100 \times 4 = 400 A$$

و زمان کل راه اندازی برابر است با

$$5 + 10 + 8 = 23 \text{ ثانیه}$$

برای بررسی سایز انتخاب شده، گراف ظرفیت سافت استارت را چک کنید

توجه: برای موتورهایی با جریان راه اندازی متفاوت زمان کل راه اندازی برابر نیست با مجموع زمانهای راه اندازی هر یک از موتورها. بلکه هر یک از انها بسته به کاربردشان محاسبات جداگانه‌ای دارند.

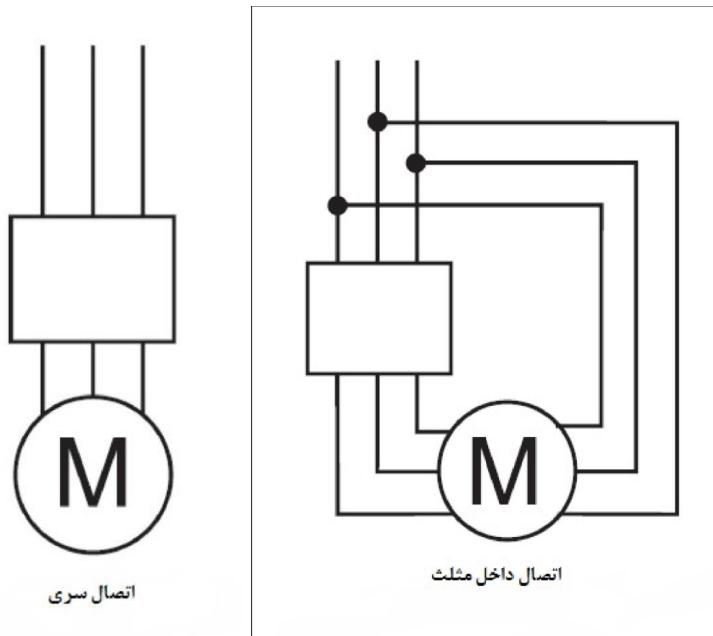

روشهای مختلف اتصال سافت استارتر

دو روش متفاوت جهت اتصال سافت استارتر به موتور وجود دارد : سری و داخل مثلث . البته تنها بعضی سافت استارترها u1585 را می توان بصورت داخل مثلث استفاده کرد.

توجه داشته باشید که تنها چند نوع از سافت استارترها

در واقع می تواند در داخل مثلث متصل شود به عنوان مثال سافت استارتر های شرکت ABB که در رنج 18/30...300/515 PS S می باشند.

اتصال سری

این روش عمومی ترین و ساده ترین روش اتصال سافت استارتر به موتور است . هر سه فاز سری با رله اضافه بار، کنتاکتور اصلی و سایر المانها مطابق شکل زیر متصل می شود . توان تجهیزات لازم جهت اتصال سری باید متناسب با جریان نامی موتور انتخاب گردد.

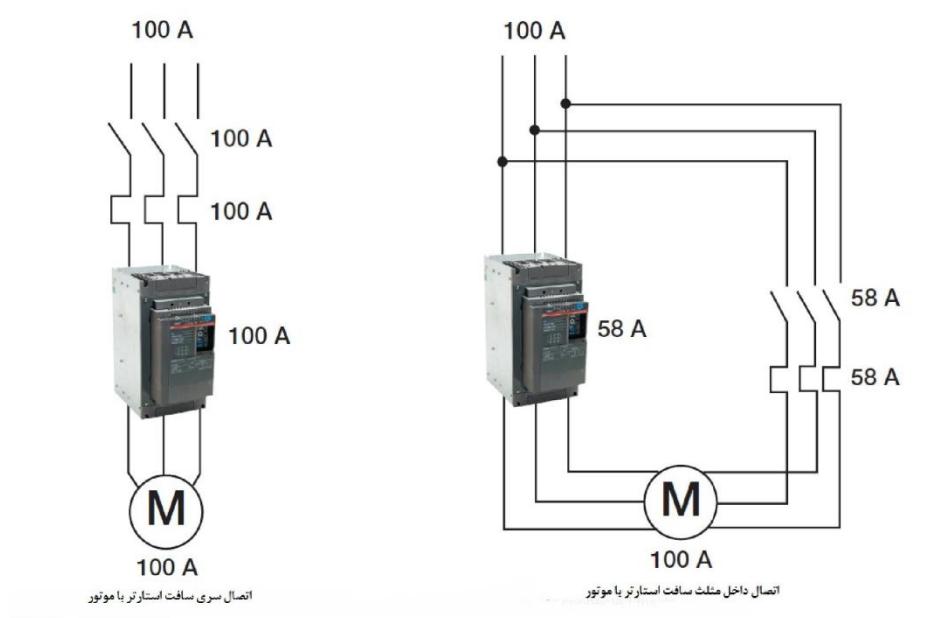
به عنوان مثال یک موتور 100 آمپری نیاز به یک سافت استارتر 100 آمپری و کنتاکتور 100 آمپری و غیره دارد.

اتصال مثلث داخل

در این نوع اتصال، سافت استارتر در مدار مثلث قرار می گیرد و به همین دلیل به راحتی جایگزین راه اندازهای ستاره-مثلث می گردد . در این حالت تنها 58 % جریان حالت مستقیم از سافت استارتر عبور می کند . بنابراین می توان از تجهیزاتی با توان پاییتتر استفاده نمود . موتوری که بصورت داخل مثلث راه اندازی می شود باید از نوعی باشد که در هنگام کار پیوسته بصورت مثلث بسته شود.

به عنوان مثال برای یک موتور 100 آمپری در حال استفاده در مدار اتصال مثلث داخل نیاز به یک سافت استارتر 58 آمپری و کنتاکتور 58 آمپری و غیره دارد.

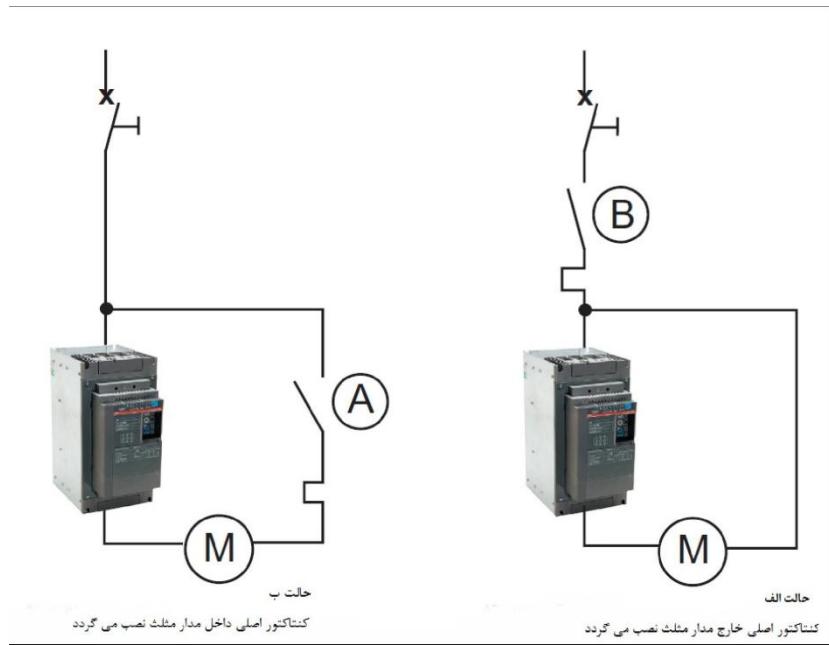
یک موتور برای استفاده از اتصال مثلث داخل باید قادر به اتصال مثلث داخل حین کار باشد. در ایالات متحده آمریکا و برخی کشورهای دیگر موتور شش سیم خاصی با این نوع اتصال استفاده می‌شود.

محل نصب کنتاکتور اصلی

هنگامی که سافت استارتر بصورت داخل مثلث نصب می‌شود، دو گزینه برای نصب کنتاکتور اصلی وجود دارد:

در مدار مثلث و یا خارج از مدار مثلث . در هر دو حالت با قطع کنتاکتور متوقف می‌گردد، ولی در حالت ب، موتور همچنان برقدار باقی خواهد ماند . در حالت الف، جریان کنتاکتور متناسب با جریان نامی موتور، و در حالت ب جریان کنتاکتور متناسب با $58\% (1/\sqrt{3})$ جریان نامی موتور انتخاب می‌گردد.

تنظیمات اولیه جهت کاربردهای مختلف

تنظیمات مورد نیاز سافت استارتر، بنا به نوع کاربرد، نوع بار، مشخصات موتور و مقدار بار اعمال شده به موتور متفاوت است.

نکته: تمامی تنظیمات ذکر شده در ادامه این بخش، تنها جنبه پیشنهادی داشته و ممکن است برای کاربردهای مختلف نیاز به تنظیم دقیقتر داشته باشد.

نوع بار	زمان راه اندازی (ثانیه)	زمان توقف (ثانیه)	درصد ولتاژ اولیه	حد جریان X جریان نامی
محركه کشته	۱۰	۰	%۳۰	۳
فن سانتریفیوژ	۱۰	۰	%۳۰	۴
پمپ سانتریفیوژ	۱۰	۲۰	%۳۰	۳/۵
سانتریفیوژ	۱۰	۰	%۴۰	۴/۵
نوار نقاله	۱۰	۰ (بار شکستنی: ۱۰)	%۴۰	۴
سنگ شکن	۱۰	۰	%۶۰	۵
پله برقی	۱۰	۰	%۳۰	۳/۵
پمپ هیدرولیک	۱۰	۰	%۳۰	۳/۵
جراثمال	۱۰	۱۰	%۵۰	۴
آسیاب	۱۰	۰	%۶۰	۵
کمپرسور پیستونی	۱۰	۰	%۳۰	۴
کمپرسور اسکرو	۱۰	۰	%۴۰	۴
نقاله حلزونی	۱۰	۱۰	%۴۰	۴
همزن و میکسر	۱۰	۰	%۶۰	۵
موتور بدون بار	۱۰	۰	%۳۰	۲/۵

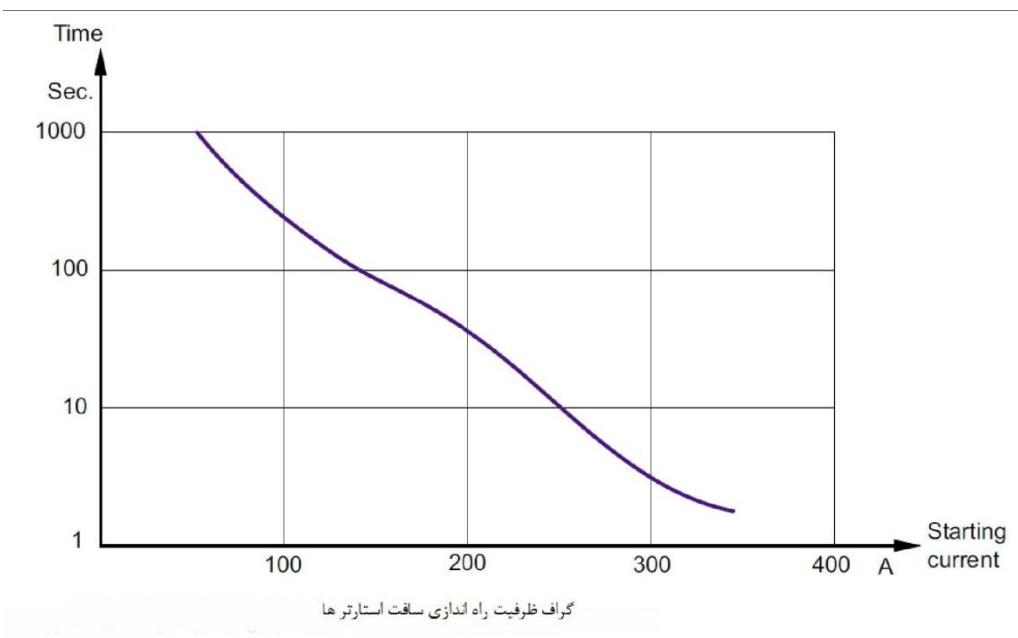
ظرفیت راه اندازی و جلوگیری از بروز اضافه بار

ظرفیت راه اندازی سافت استارت‌ها

در هنگام راه اندازی یک مو تور قفس سنجابی ، عموماً جریان راه اندازی بالاتر از جریان نامی موتور می باشد.

جریان راه اندازی به نحوه راه اندازی، اندازه موتور و ... بستگی دارد . در راه اندازی توسط سافت استارت، جریان در حدود 3-4 برابر جریان نامی موتور می باشد.

در راه اندازی بارهای فوق سنگین این مقدار به 4-5 برابر جریان نامی موتور می رسد . حداکثر جریان راه اندازی مجاز یک سافت استارت به مدت زمان راه اندازی بستگی دارد .. این نسبت را در گراف بعدی مشاهده می نمایید:

همانطور که ملاحظه می کنید، جریان راه اندازی بالاتر، در زمان کمتری امکانپذیر است، مثلاً در سنگ شکن با جریان راه اندازی پایینتر، امکان طولانی تر کردن زمان راه اندازی فراهم می شود، مثلاً در پمپها.

ظرفیت راه اندازی در اتصال بای پس

هنگامی که یک سافت استارتر در اتصال بای پس مورد استفاده قرار میگیرد، گاهی اوقات ممکن است بتوان از سافت استارترها با توان نامی کمتر نسبت به توان نامی موتورهایی که از سافت استار فقط در زمان راه اندازی و توقف استفاده میشود، نه بطور مدام.

سافت استارتر نمیتواند در برابر جریان نامی موتور ایستادگی کند و در نتیجه باید یک بررسیدر مورد ظرفیت راه اندازی سافت استارتر برای اندازه انتخاب شده صورت پذیرد.

ظرفیت راه اندازی در حفاظت اضافه بار

حفاظت اضافه بار برای موتور حرارتی یا (الکترونیکی) غالباً سبب ایجاد محدودیت در ظرفیت راه اندازی میشود. رله کلاس 10 استفاده میشود برای راه اندازی نرمال در حالت کلی در حالی که از رله کلاس 30 برای راه اندازی های سنگینی که زمان راه اندازی زیادی دارند استفاده شود.

در برخی از کاربردها حفاظت اضافه بار بای پس شده است سایر (حفظت ها فعل است) در طول یک راه اندازی تا رسیدن به زمان راه اندازی خارج از دسترس این خصوصاً مهم است که ظرفیت راه اندازی سافت استارتر از آنجایی که این محدودیت ایجا نمیشود بررسی شود.

